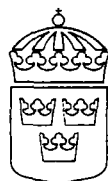

Jordbruksutskottets betänkande

1989/90:JoU6

Vattenvård m.m.

1989/90
JoU6

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande 103 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 1989 om vattenvård m.m. Motionerna gäller bl.a. aktionsplan mot föroreningar i sjöar och vattendrag, nationellt och internationellt arbete mot havsföroreningar, industri- och avloppsrening samt regionala miljövårdsfrågor. Med anledning av två motioner (m, c) om miljösituationen i de svensk-norska gränsvattnen framhåller utskottet betydelsen av att Sverige i fortsättningen kraftfullt driver kraven på miljöförbättrande åtgärder. I övrigt avstyrks motionerna med hänvisning till bl.a. den i samband med riksdagens behandling av miljöpolitiken inför 1990-talet fastställda åtgärdsplanen mot havsföroreningar, miljöarbetet i internationella fora och det förslag till reviderad plan som skall redovisas i mars 1990.

Till betänkandet har fogats 38 reservationer och sju särskilda yttranden.

Motioner

1988/89:Jo217 av Ulla Tillander m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande miljö- och naturvård.

1988/89:Jo293 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att industriavlopp inte bör kopplas till de kommunala avloppsreningsverken.

14. att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverket får i uppdrag att ta initiativ till försök med alternativ till systemet med vattentoaletter i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Jo410 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för att rädda havs- och vattenmiljön,

1988/89:Jo521 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbud av industriella utsläpp till recipienter som samtidigt är råvattentäkter,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om översyn och skärpta regler för äldre anläggningars utsläpp,

1988/89:Jo701 av Sonja Rembo och Tom Heyman (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ansvaret för Göta älv som dricksvattentäkt.

1988/89:Jo705 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett samlat åtgärdsprogram för Mälaren och Hjälmaren.

1988/89:Jo719 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skyddet av Mälaren skall förstärkas genom att restriktioner införs för kemikalieanvändning på tillrinningsområden av särskild betydelse,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A408.

1988/89:Jo729 av Kenth Skårvik och Leif Olsson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att den tar initiativ till överläggningar mellan nordsjöstaterna i syfte att förbjuda nerskräpning till havs.

1988/89:Jo732 av Ivar Franzén och Rolf Kenneryd (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att snabbt och säkert klarlägga miljöeffekterna av klorutsläppen från Ringhals kärnkraftverk.

1988/89:Jo734 av Lars Svensson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om begränsning av utsläppen i Kattegatt,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade krav på rening i våra reningsverk och utsläppen från industrierna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationella förhandlingar för att reducera havsföroreningarna.

1988/89:Jo735 av Sigge Godin (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att Sundsvallsområdet skall klassas som miljöskyddsområde,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett program för undersökningar av Sundsvallsbukten.

1988/89:Jo741 av Jan Andersson och Birthe Sörestedt (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om snabba åtgärder för att minska besprutningen med kemikalier nära vattendrag.

1988/89:Jo747 av Nic Grönvall (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att åstadkomma ett permanent miljöorgan för Kattegatt.

1988/89:Jo748 av Margareta Fogelberg m.fl. (fp) vari yrkas

1989/90:JoU6

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder till skydd för den marina miljön,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett naturvårdsverkets uppdrag att finna ersättning för hyperklorit och andra miljögifter för rening av kylvatten,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas beredskap för extrema vattenflöden genom avloppsreningsverk,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av minskning av kväveutsläppen från kommunala reningsverk,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om långsiktig forskning om havets miljöpåverkan liksom behovet av forskning för framtida vattenbruk,

1988/89:Jo750 av Håkan Hansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om såväl behovet av en ny inriktning av energi- och miljöpolitiken som åtgärder på energi- och miljöområdet för att förbättra naturmiljön i Malmöhus län,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Malmöhus län bör förklaras som särskilt föroreningskänsligt område i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en handlingsplan för miljöförbättrande åtgärder i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Jo756 av Carl Frick (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det skall göras en plan för att snabbt komma bort från alla de utsläpp som äventyrar Vättern som dricksvattentäkt och som uppskattat fiskevatten och att planen måste innehålla restriktioner för utsläpparnas verksamheter, samt att planen skall börja få verkan senast inom ett år från beslut och att den skall vara genomförd senast tre år efter ikraftträdande.

1988/89:Jo757 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att industrier och offentlig verksamhet som förbrukar processvatten i lag skall åläggas att återföra detta till det egna vattenintaget,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de reningsmassor som uppkommer vid den interna reningen för att göra cirkulation möjlig skall lagras av industrin så att miljöskadliga ämnen inte kan läcka ut till omgivningen,

3. att riksdagen om sin mening ger regeringen till känna att det skall utfärdas direktiv för återförande av processvatten som leder till att detta har genomförts i landet inom en femårsperiod,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kommunerna skall bli befriade från tvånget att ta hand om industriens vatten för rening såvida det inte rör sig om vatten från kök och sanitetsanläggningar.

1988/89:Jo758 av Ingegerd Sahlström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om juridiskt ansvar för utsläpp och sanering samt om gränsvärden relaterade till den totala utsläppsmängden i ett vattenområde.

1988/89:Jo760 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökad försöksverksamhet med tillsats av selen vid kalkning av våra sjöar och vattendrag.

1988/89:Jo763 av Roland Larsson och Anna Wohlin-Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för skydd av Vättern.

1988/89:Jo781 av Jens Eriksson och Inger René (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöproblemen på Västkusten.

1988/89:Jo785 av Torsten Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av medel för genomförande av planerade forskningsprogram rörande Vätterns vattenvård.

1988/89:Jo787 av Sigrid Bolkéus m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöpolitiska insatser i Gävleborgs län.

1988/89:Jo789 av Viola Claesson m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen begär hos regeringen att naturvårdsverket ges i uppdrag att framlägga en plan för reduktion av kväveutsläppen från avloppsreningsverk, vars ambitionsnivå är minst 80 procents reduktion av samtliga utsläpp från landets avloppsreningsverk.

2. att riksdagen begär hos regeringen att förslag utarbetas till statsbidragsregler för ett statligt stöd till projekt avsedda att minska kväveutsläppen från avloppsreningsverk.

1988/89:Jo793 av Bengt Silfverstrand m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av miljöskyddsåtgärder i västra Skåne.

1988/89:Jo796 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktionsplan mot föroreningar i sjöar och vattendrag,

1988/89:Jo797 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om räddningsplan för Östersjön.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om internationella åtgärder mot havsföroreningar,

7. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära ett program för begränsning av metallhalterna i enlighet med motionen,

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att avveckla klorutsläppen,

30. att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas för att klorutsläppen från kärnkraftverken skall upphöra,

1988/89:Jo799 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverket och berörda länsstyrelser får i uppdrag att utarbeta ett program för minskning av föroreningarna i södra Sverige,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kraftfullare svenska insatser vad gäller internationellt samarbete om våra kusthav,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag till skärpta krav på en kvävereduktion vid reningsverken,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förklarande av Kattegatt som miljöskyddsområde,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att målet skall vara att massaindustrins utsläpp av klorföroreningar är avvecklade vid sekelskiftet,

1988/89:Jo803 av Elving Andersson och Rune Thorén (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt initiativ för bildande av en Nordsjökommission,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljösituationen i de svensk/norska gränsvattnen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett svenskt initiativ till ett gemensamt nordiskt program för miljöförbättringar i Skagerrak — Kattegatt och att för detta ändamål utnyttja den speciella låneordningen i nordiska investeringsbanken,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om naturvårdsverkets aktionsplan mot havsföroreningar.

1988/89:Jo806 av Per Gahrton (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om oförenligheten av visst koncessionsbeslut med riksdagens miljöpolitiska beslut,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det ursprungligen planerade ammoniakkombinatet, bl.a. på grund av koldioxidutsläpp, skulle utgöra en allvarlig miljöstörning och därför inte bör komma till stånd,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inte heller ett kolkondenskraftverk kan anses förenligt med en miljövänlig politik.

1988/89:Jo810 av Sylvia Pettersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av miljöpolitiska åtgärder i Stockholms län.

1988/89:Jo811 av Ivar Virgin och Sten Svensson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet att utarbeta en handlingsplan mot föroreningar i våra insjöar.

1988/89:Jo813 av Ingvar Johnsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av samordnade miljövårdsåtgärder i Väneren och Västerhavet.

1988/89:Jo815 av Birger Schlaug och Lars Norberg (mp) vari yrkas att riksdagen beslutar att vattnen kring Landsort, Askö och Lacka skall skyddas och att förbränning av radioaktivt avfall på Studsvik inte tillåts.

1988/89:Jo847 av Carl-Johan Wilson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en särskild skyddslagstiftning för sjön Vättern som nationalsjö.

1988/89:Jo861 av Siw Persson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett handlingsprogram för minskat kväveläckage och kväveutsläpp upprättas för hela Skånekusten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fasta mätstationer för övervakning av föroreningsbelastningen i särskilt känsliga områden byggs ut,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alla vatten runt Skåne förklaras som särskilt föroreningskänsligt område,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att toxiska ämnen så långt möjligt särskiljs från kommunala reningsverk,

1988/89:Jo872 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en avvecklingsplan för klorerade lösningsmedel i enlighet med motionen.

1988/89:Jo873 av Rolf Kenneryd (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot och noga analys av och forskning kring alla utsläpp som kan skada havsmiljön.

1988/89:Jo882 av Anders Castberger m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Västervattens betydelse som dricksvattentäkt för en betydande del av Västsveriges befolkning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om allvaret och omfattningen av utsläpp, även som resultat av olyckor och tillbud.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av lagstiftnings- och administrativa åtgärder,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning inom ramen för projektet "Rädda Västervattnen".

1988/89:Jo889 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett åtgärdsprogram för en räddningsaktion för Östersjön.

1988/89:Jo956 av Gunilla André och Bengt Kindbom (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skydd för Vänerns och Vätterns vatten.

1988/89:Jo958 av Gunnar Björk och Karin Starrin (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljöundersökningar i Bottniska viken kan fortsätta.

1988/89:Jo959 av Margareta Fogelberg och andre vice talman Christer Eirefelt (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Nordsjö-kommission,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av nya metoder för rening av fartygsmotorers och andra förbränningsanläggningars kylsystem.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:T251.

1988/89:Jo962 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

10. att riksdagen beslutar förbjuda utsläpp av klorerade organiska förening senast 1995,

11. att riksdagen beslutar om omedelbart förbud mot tillverkning av blekt hushålls- och toalettpapper,

1988/89:Jo965 av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att dumpning av oljeförorenat borrhslam bör förbjudas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utsläppen av klorhaltiga ämnen från massaindustrierna i Norden bör förbjudas senast år 1993,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att klorblekt papper inte bör få säljas i Norden efter den 1 juli år 1990,

1988/89:Jo967 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pH-justering av vatten från kommunala reningsverk.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att naturvårdsverket ges i uppdrag att skyndsamt utreda vilken mark kring kust och vattendrag som är lämplig att återföra till våtmark för att minska läckaget av kväve,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återskapande av våtmarker,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommunala avloppsreningsverk vid Västerhavet och Östersjön bör ha infört kvävereduktion motsvarande minst 60 % senast den 1 juli år 1991,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommunala avloppsreningsverk vid Västerhavet och Östersjön bör ha infört kvävereduktion motsvarande minst 75 % senast den 1 juli år 1995,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommunala avloppsreningsverk vid kusten norr om Östersjön och i inlandet bör ha infört en kvävereduktion motsvarande minst 50 % senast den 1 juli år 1991,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att målsättningen bör vara att utsläppen av fosfor skall ha halverats senast den 1 juli år 1993,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att varje enskilt avloppsreningsverk bör ha en fosfatreningsgrad på minst 95 % senast den 1 juli år 1993,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utsläppen av klorhaltiga ämnen från massaindustrin bör ha upphört senast år 1993,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att klorblekt papper inte bör få säljas i Sverige efter den 1 juli år 1990,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att samtliga industriutsläpp av giftiga metaller och halogenerade organiska föreningar bör kartläggas i syfte att ompröva koncessioner och därmed kraftigt reducera utsläppen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kartläggningen enligt yrkande 10 används som grund för införande av utsläppsskatter,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att användningen av kvicksilver inom kloralkaliindustrin bör upphöra senast den 1 januari år 1991,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att oljelaster som fraktas på fartyg bör märkas i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att förlägga ett marint miljöcentrum till Lysekilsområdet,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:T716.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpta internationella regler för miljöfarliga föreningar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot oljeutsläpp,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att målsättningen skall vara att klorutsläppen skall vara avvecklade till år 1995,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för att minska kvävetillförseln från jordbruk och reningsverk,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggnad av PMK.

Utskottet

Inledning

Många av de frågor och krav beträffande vattenvård och regional miljövård som förs fram i de motioner som behandlas i detta betänkande var föremål för utskottets överväganden i samband med riksdagens behandling under våren 1988 av miljöpolitiken inför 1990-talet (prop. 1987/88:85, JoU 23, rskr. 373).

Huvudpunkterna i en treårig aktionsplan mot havsföreningar biträdades i nämnda sammanhang av riksdagen. Planen inriktades på en begränsning av utsläpp av de mest miljöfarliga ämnena, uppföljning av åtgärdernas effekt, fortsatt forskning om marin miljö samt fortsatt aktivt arbete i internationella organ för att minska föreningarna i våra angränsande hav. En utvärdering skulle göras efter två år, och resultatet skulle sedan ligga till grund för en ny åtgärdsplan mot havsföreningar.

Under hösten 1988 tog riksdagen ytterligare beslut beträffande havsmiljön vid behandlingen av regeringens proposition om särskilda åtgärder med anledning av algblooming och säldöd. Ytterligare 30 milj. kr. satsades på det marina miljöarbetet, och då främst till internationellt arbete, forskning och övervakning (prop. 1988/89:10, JoU6, rskr. 58).

Utskottet erinrar också om den parlamentariska kommitté som på initiativ av chefen för miljö- och energidepartementet tillsatts för att utreda hur de olika lagarna som gäller miljöskydd skall kunna bli effektivare i arbetet för en bättre miljö (Dir. 1989:32). Bl. a. skall de skärpta miljökraven återspeglas i lagstiftningen, och resultatet av kommitténs arbete kommer med största sannolikhet få stor betydelse för det fortsatta arbetet med frågor som behandlas i detta betänkande.

Motionerna

Utöver en successiv minskning av användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel bör enligt motion Jo741 (s) åtgärder vidtas för en snabb minskning av urlakningen. Detta kan ske genom att intensiv besprutning av arealer längs vattendrag upphör. Dessa marker kan användas till bete eller återställas till våtmark. Av miljöskäl borde dessutom besprutning med handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel förbjudas inom exempelvis 20 meter från vattendrag som utmynnar i större sjöar. Ett besprutningsförbud borde enligt motionärerna kunna beslutas av länsstyrelsen.

Övergödning, tungmetaller och organiska ämnen förgiftar våra vatten. Enligt motion Jo758 (s) måste målet vara att minimera utsläppen. Därför bör strängare krav åläggas dem som i dag släpper ut miljöförstörande ämnen i våra vatten. Ett juridiskt ansvar bör utkrävas vid skador på vattenmiljön. Industrins avgifter för anslutning till kommunala avloppsreningsverk bör sättas i proportion till hur miljöfarliga utsläppen är. Ansvar för sanering bör åläggas dem som genom utsläpp skadar miljön. Detta borde stimulera industrin till mindre utsläpp och mer egen rening. Med hänsyn till dagens otillräckliga gränsvärden bör miljöutsläpp i större utsträckning relateras till produktionsmängd, tid för utsläpp och maximiutsläpp. Vidare bör olika utsläpp inom ett vattenområde bedömas tillsammans för att erhålla relevanta gränsvärden i regionen. Det anförda motiverar enligt motionärerna en översyn av miljöskyddslagen.

Enligt motion Jo760 (fp) når kvicksilverföreningarna våra sjöar och vattendrag genom nedfall och utlakning från marken. Där sker en omvandling av föreningarna till metylkvicksilver som tas upp av fisk, och därigenom av människan. Försök visar att tillsatser av selen mycket snabbt och effektivt drar ut kvicksilvret ur fisken. Detta skulle kunna innebära räddningen för många svartlistade sjöar. Det är därför enligt motionärerna viktigt att försöksverksamheten med tillsats av selen vid kalkning av sjöar och vattendrag utökas.

Många av våra insjöar är dricksvattenreservoarer för betydande områden. Rapporten om föroreningsituationen är oroande. Enligt den moderata partimotionen Jo796 yrkande 11 bör regeringen därför uppdra åt naturvårdsverket att utarbeta en aktionsplan mot föroreningarna i Sveriges sjöar och vattendrag. I motion Jo811 (m) återkommer kravet på en sådan plan. Planen skulle möjliggöra en mer djupgående miljöanalys av våra stora insjöar och vattendrag. Detta är enligt motionärerna en av flera förutsättningar för att kunna prioritera fortsatta åtgärder. I en handlingsplan bör dessutom miljörisker i samband med sjötransporter uppmärksammas och forskningsbehoven kartläggas. Erhållet kunskapsunderlag kan förväntas underlätta tillämpningen av miljöskyddslagen.

Omsorgen om våra sjöar kommer till uttryck i ytterligare ett antal motioner. I motion Jo705 (fp) framhålls att Mälaren och Hjälaren är

Sveriges tredje resp. fjärde insjöar i storlek. De är omgärdade av Sveriges mest tätbefolkade områden. En handlingsplan på riks- och lokalnivå är enligt motionärerna nödvändig. Hoten mot ifrågavarande sjöar utgörs av olje- och kemikalieutsläpp, närsalterna kväve och fosfor, giftutsläpp och utarmning av naturen. Handlingsprogrammet måste omfatta åtgärder inom trafiken, jordbruket, skogsbruket, industrin, fisket och den kommunala avloppsreningsverksamheten.

En förstärkning av skyddet för Mälaren som dricksvattentäkt efterlyses i motion Jo719 (fp) yrkande 2. Restriktioner bör enligt motionärerna införas för kemikalieanvändningen på tillrinningsområden av särskild betydelse.

En plan för att komma bort från hoten mot Vättern som dricksvattentäkt och fiskevatten krävs i motion Jo756 (mp). Enligt motionären måste de sammantagna hoten innebära att man från myndighetshåll skall föreskriva stor återhållsamhet med verksamheter som släpper ut miljöstörande ämnen i Vättern. Beslutet om en sådan plan måste börja verka inom ett år från beslut och vara genomförd inom tre år.

I avvaktan på att de generella miljöförbättrande åtgärderna får effekt bör enligt motion Jo763 (c) selektiva åtgärder vidtas för att skydda Vättern. Förekommande klororganiska föreningar stoppas, ny vattenförorenande verksamhet förbjuds, utsläppen av giftbemängt avloppsvatten minskas, miljöfarliga transporter förbjuds, ekonomiska medel anslås för vattenvård och kartläggning av förorenande utsläpp, åtgärdsplan upprättas, hanteringen av miljöpåverkande avfall utreds och statligt bidrag utges till täckande av åtgärdskostnaderna.

I motion Jo785 (s) yrkas att kommittén för Vätterns vattenvård erhåller stöd i sitt arbete med att bevara sjöns kvalitet ur miljösynpunkt. Medel erfordras bl.a. för genomförandet av ett forskningsprogram som skall ge underlag för långsiktiga bedömningar av åtgärdsbehovet.

I motion Jo847 (fp) aktualiseras Vättern som skyddsvärt riksobjekt, och förslag lämnas om att i särskild skyddslagstiftning beteckna Vättern som en nationalsjö.

I folkpartimotionen Jo882 behandlas delar av Västsveriges vattenmiljöproblem. Vattenintagen i Vänern, Göta älv och Nordre älv försörjer en betydande del av befolkningen i Västsverige, och enligt motionen får hinder i denna försörjning stora konsekvenser. Betydelsen av Västervattnen som dricksvattentäkt bör därför särskilt framhållas enligt motionen (yrkande 1). Vidare bör hoten mot och omfattningen av de olyckor och tillbud som drabbat ifrågavarande vatten samt resultaten därav redovisas (yrkande 2). Flera myndigheter är ansvariga för området. Konkreta planer saknas för katastrofhändelser. Planer måste därför utarbetas och en utredning tillsättas inom ramen för projektet "Rädda Västervattnen" med uppdrag att lägga fram förslag till erforderliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder inom ramen för dagens lagstiftning (yrkandena 3 och 4).

I motion Jo701 (m) betonas Göta älvs betydelse som dricksvattentäkt. För att uppnå en samlad syn på älvens vattenområde ur mikrobiologisk och kemisk-teknisk synpunkt krävs att området ses som en

helhet. Älven med tillrinningsområden måste därför betraktas som en riksangelägenhet med en enda ansvarig myndighet. Förslag till erforderliga lagändringar bör snarast föreläggas riksdagen.

Vätterns och även Vänerens betydelse som vattentäkter av riks betydelse framhålls även i motion Jo956 (c) yrkande 3. Tillstånd till utsläpp av hälsovådliga ämnen får inte ges.

Utskottets överväganden

De i motion Jo741 efterlysta åtgärderna för att minska besprutningen med kemikalier nära vattendrag ingår som en del i ansträngningarna att minska den totala användningen av bekämpningsmedel. I det pågående handlingsprogrammet för en halvering av användningen av bekämpningsmedel sker en uppföljning av bekämpningsmedelsanvändningens inverkan på vattendrag. Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om de befogenheter som den lokala miljö- och hälso-skyddsnämnden har i de fall kemikalieanvändningen innebär fara för människor och miljö. Motionen avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

Föroreningssituationen i haven är allvarlig, och i likhet med vad som anförs i motion Jo758 anser utskottet att situationen motiverar långtgående åtgärder för att minska utsläppen. Utskottet anser även att ansvaret för miljöfarlig verksamhet måste upprätthållas fullt ut. Utskottet erinrar om att riksdagen i samband med behandling av miljöpolitiken inför 1990-talet fastställde en aktionsplan mot havsföroreningar och samtidigt genomfördes vissa ändringar i miljöskyddets regelsystem. Aktionsplanen mot havsföroreningar innebär bl.a. att utsläppen av de mest miljöfarliga ämnena begränsas. Den centrala och regionala tillsynen förstärks. Samtidigt betonas att miljöhänsynen skall ges ökad tyngd vid tillämpningen av miljöskyddslagen. Genom miljöskadlagen (1986:225) har möjligheterna att få ersättning för miljöskador förbättrats. I princip föreligger skadeståndsansvar oavsett om ett eventuellt utsläpp orsakats avsiktligt eller av vårdslöshet. Ansvaret för återställnings- och saneringsåtgärder kvarstår även efter det att verksamheten upphört. I sammanhanget bör även påpekas att villkoren har fastställts för en kollektiv miljöskadeförsäkring. Försäkringen gäller fr.o.m. den 1 juli 1989. Försäkringen är obligatorisk och omfattar all miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd eller anmälan enligt reglerna i miljöskyddslagen. Slutligen bör den av regeringen tillsatta parlamentariska kommittén för en översyn av miljöskyddslagstiftningen nämnas. Kommitténs förslag skall återspeglas i skärpta miljökrav i lagstiftningen. Med det anförda avstyrks motionen i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet har i flera sammanhang framhållit försurningen som ett av våra allvarligaste miljöproblem. I samband med riksdagens behandling av regeringens proposition om miljöpolitiken inför 1990-talet anslöt sig utskottet till den allmänna inriktningen av kalkningsverksamheten. Åtgärderna skulle således i första hand inriktas på att återställa vatten som skadats av försurningen samt hindra att ytterligare sjöar försura-

des. För att optimera verksamheten och öka kunskaperna skulle medel inom kalkningsanslaget omprioriteras till förmån för forskning och uppföljning. Senast i samband med behandlingen av statsbudgeten för innevarande budgetår konstaterade utskottet att verksamheten skulle fortsätta med samma inriktning (1988/89:JoU13 s.15). Utskottet utgår ifrån att naturvårdsverket fortlöpande värderar behovet av försöksverksamhet och forskningsinsatser beträffande bl. a. selen vid den fortsatta kalkningsverksamheten. Med det anförda avstyrks motion Jo760.

Utskottet känner i likhet med motionärerna i motionerna Jo701, Jo796 yrkande 11 och Jo811 stor oro inför miljöhoten mot våra sjöar och vattendrag. Många av våra insjöar och vattendrag är dricksvattenreservoarer för betydande områden och kunskapen bristfällig om existerande miljöhot. En övergripande plan för hanteringen av dessa frågor i enlighet med förslagen i frågavarande motioner torde vara en framkomlig väg för att trygga den framtida vattenförsörjningen. En grundläggande förutsättning för utarbetandet av en sådan plan är dock att erforderlig kunskap finns om aktuella miljöhot. Utskottet utgår ifrån att ett sådant förbättrat beslutsunderlag kommer att erhållas genom den av naturvårdsverket och länsstyrelserna genomförda kartläggningen av de regionala miljöproblemen. Enligt vad utskottet erfarit har en sammanställning av resultatet nyligen överlämnats till regeringen. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte anledning att föreslå riksdagen någon åtgärd i anledning av motionerna. Motionerna avstyrks således i berörda delar.

Bl.a. Vänern, Vättern och Mälaren åtnjuter exploateringskydd enligt 3 kap. 2§ lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. Dessa områden är med hänsyn till natur- och kulturvärden i sin helhet av riksintresse. Ifrågavarande sjöar ges dessutom det indirekta skydd som följer av att all verksamhet som kan innebära förorening av vattendrag, sjö eller annat vattenområde är föremål för tillståndsprövning enligt miljöskyddslagen (1969:387). Härvid bör särskilt uppmärksammas möjligheterna för tillstånds- och tillsynsmyndigheterna att vid bl.a. omprövning av miljöfarlig verksamhet skärpa utsläppskraven. Möjligheterna till omprövning förbättrades avsevärt i samband med riksdagens miljöpolitiska beslut våren 1988. Enligt utskottets mening får syftet med motionerna Jo705, Jo719 yrkande 2, Jo763, Jo785, Jo847, Jo882 yrkandena 1, 2, 3 och 4 samt Jo956 yrkande 3 anses vara tillgodosett mot bakgrund av vad utskottet anført ovan beträffande behovet av en åtgärdsplan för våra insjöar och vattendrag samt nyss redovisad lagstiftning.

Med det anförda avstyrks även motion Jo756.

Motionerna

Åtgärder mot havsföroreningarna, både övergripande och regionala, efterlyses i flera motioner.

Övergödning ger upphov till syrebrist och döda bottenar. Föroreningar med allvarliga biologiska skadeverkningar släpps ut i stor skala. Enligt motionärerna i motion Jo410 (fp) yrkande 1 krävs åtgärder för att rädda havs- och vattenmiljön och Sverige måste vara pådrivande för ett ökat internationellt samarbete beträffande dessa frågor. Enligt motion Jo734 (s) yrkande 1 kräver situationen i våra kustområden snabba åtgärder för att förhindra fortsatt förstörelse och för ett återställande av havet. Förstörelsen av havet beror till stor del på de utsläpp som sker i våra floder och vattendrag. En begränsning fordras av utsläppen i Kattegatt.

I folkpartiets partimotion Jo799 yrkande 12 framförs krav på att Kattegatt förklaras som miljöskyddsområde.

Åtgärder till skydd för känsliga marina miljöer efterfrågas i motion Jo748 (fp) yrkande 1. De grunda mjukbottenområdena, som utgör såväl barnkammare som skafferi åt våra bästa matfiskar, är långt ifrån skyddade trots tillkomsten av ny plan- och bygglag samt naturresurslag. En inventering av grundområdena är nödvändig för att skydda särskilt värdefulla reproduktionsområden.

I motion Jo797 (c) yrkande 7 efterlyses ett program för begränsning av tungmetallutsläpp.

I aktionsplanen mot havsföroreningar anförs bl. a. att en åtgärdsstrategi måste utgå från att alla stabila organiska ämnen, som tillverkas av människan och släpps ut i miljön, kan ge upphov till miljöproblem under vissa förutsättningar. Enligt motion Jo803 (c) yrkande 5 bör detta synsätt prägla miljövårdsarbetet. Det fortsatta arbetet måste, mer än i aktionsplanen, knytas till föroreningarnas direkta betydelse för inverkan på fisk och skaldjur. Åtgärderna mot de persistenta (stabila) ämnena anläggs i ett alltför långt tidsperspektiv.

För att minska kvävebelastningen på Västerhavet förutsätts enligt motion Jo813 (s) att miljövårdsåtgärderna samordnas i Vätern och Västerhavet. För att uppnå uppsatta mål för miljövården krävs i dessa sammanhang en strategi liknande den som användes vid utarbetandet av aktionsplanen mot havsföroreningar.

Krav på ett nationellt åtgärdsprogram för att rädda Östersjön förs fram i motion Jo889 (c). Programmet omfattar bl.a. en omställning av energisystemet, begränsning av kväveutsläpp, reducering av klorutsläpp, minskning av närsaltläckage, ökade resurser till PMK och ökade forskningsanslag.

I miljöpartiets motion Jo968 framförs önskemål om att naturvårdsverket ges i uppdrag att skyndsamt utreda vilken mark längs kuster och vattendrag som kan återföras till våtmark för att minska kväveläckaget (yrkande 1). Återskapandet av våtmarkerna är en viktig förutsätt-

ning för att kunna binda kväve och rena vatten genom denitrifikation. Staten bör därför köpa upp mark i kustnära områden och längs vattendrag (yrkande 2).

Det internationella arbetet mot havsföroreningarna har föranlett yrkanden i en rad motioner. I motion Jo729 (fp) framförs önskemål om att regeringen tar initiativ till överläggningar mellan nordsjöstaterna i syfte att förbjuda nedskräpning till havs. I motion Jo734 (s) yrkande 4 framhålls behovet av fortsatta förhandlingar på det internationella området för att begränsa miljöutsläppen. En stor del av förstörelsen beror på utsläpp från andra länder och detta kräver ökade insatser.

Behovet av långtgående samhällsinsatser betonas i motion Jo747 (m) för att nå en snabb och varaktig förbättring av Kattegatts miljösituation. Med hänsyn till behovet av samordning mellan berörda länder för att påverka miljösituationen bör enligt motionären ett permanent organ inrättas för utbyte av information och för gemensam övervakning av Kattegatt. I motion Jo797 (c) framhålls vikten av internationella åtgärder mot havsföroreningarna (yrkande 6), och enligt motionärerna bör Sverige ta initiativ till en internationell räddningsplan för Östersjön och östersjöstaternas miljö (yrkande 5). Även i motion Jo799 (fp) yrkande 10 understryks betydelsen av kraftfulla svenska insatser vad gäller internationellt samarbete om våra hav, och då särskilt kushaven. Sverige bör inom ramen för Helsingforskonventionen agera för att minska hotet mot Östersjön. Regionala konventioner är enligt motionärerna ett viktigt redskap i det internationella miljöarbetet. Detta redskap bör också användas för att angripa den allvarliga föroreningssituationen i Nordsjön. Regeringen bör ta initiativ till ett ministermöte med övriga konventionsstater i Nordsjösamarbetet för bildandet av en Nordsjökommission. Även i motionerna Jo803 yrkande 1 och Jo959 yrkande 2 framförs krav på att initiativ tas för bildandet av en Nordsjökommission.

Miljösituationen i de svensk-norska gränsvattnen motiverar enligt motion Jo803 (c) att Sverige med större kraft agerar för att få Norge att vidta erforderliga åtgärder för att minska utsläppen (yrkande 3). Motionärerna efterlyser även initiativ från Sveriges sida för ett gemensamt nordiskt program för miljöförbättringar i Skagerrak och Kattegatt. För ändamålet skall den speciella låneordningen i nordiska investeringsbanken kunna utnyttjas (yrkande 4). I den moderata motionen Jo781 uppmärksammas miljöproblemen på västkusten som utsätts för allt svårare föroreningar, föroreningar som enligt motionärerna till stor del har sitt ursprung i Norge. Den svenska regeringen bör kräva av Norge att reningsåtgärder genomförs och att miljön i den norra delen av Bohuslän återställs. Frågan om havsmiljön måste även drivas med större kraft internationellt för att stoppa alla de utsläpp som i hög grad påverkar miljön i Kattegatt och längs Bohuskusten. De som drabbas av havets förstörelse skall hållas skadeslösa.

Föroreningar orsakade av oljeborrning och fartyg samt åtgärder däremot är föremål för yrkanden i tre motioner. I motion Jo965 (mp) framhålls bl.a. att dumpningen av den vid oljeborrning överblivna

blandningen av bottenmaterial och olja tvingar yrkesfiskarna allt längre bort från oljeletningsområdena för fiske. Det är därför viktigt att de nordiska länderna slår fast att utsläppen av oljeförorenad borrhälsa förbjuds före utgången av år 1989 (yrkande 2). Oljeutsläpp, både kontinuerliga och tillfälliga från fartyg som fraktar olja, är allvarliga miljöproblem.

För att kunna veta från vilket fartyg som utsläppt olja kommer föreslås i motion Jo968 (mp) yrkande 13 att oljelaster märks. Därigenom kan den som är ansvarig för eventuella utsläpp identifieras. Sverige bör i internationella sammanhang verka för att ett system för märkning utvecklas. Skärpta regler för oljeutsläpp efterlyses i motion Jo972 (c) yrkande 2. De största oljeutsläppen i Östersjön och Västerhavet har enligt motionärerna ägt rum i samband med grundstötningar och andra fartygsolyckor. Fortfarande händer det dessutom att man mer eller mindre avsiktligt släpper ut olja i samband med rengöringen av fartygens oljetankar. För att begränsa oljeskadorna måste ingripandena i samband med oljeutsläpp påskyndas. Som ett led i detta arbete borde alla fartyg som trafikerar svenska vatten tvingas att medföra utrustning och utbildad personal för oljebekämpning. Sverige bör dessutom verka för att internationella överenskommelser nås om sådan utrustning. Särskilt viktigt är det att Östersjöstaterna kan nå samstämmighet i dessa frågor. Även oljeutsläpp i samband med normal fartygstrafik och oljeutvinning måste enligt motionärerna uppmärksammas. Regeringen bör även i dessa sammanhang vid internationella överläggningar skärpa insatserna. I motionen (yrkande 1) framhålls vidare att flera överenskommelser som träffades i samband med Nordsjökonferensen 1988 är så vaga i sina formuleringar att det är osäkert vad de leder till. Sverige måste mot bakgrund härav få till stånd skärpningar av bl. a. klassificeringen av miljöfarliga ämnen och verka för att avvecklingsplanerna för dessa ämnen klart anges. Förbudet mot havsförbränning måste tidigareläggas.

Motionärerna i motion Jo748 yrkande 11 är inte tillfreds med de resurser som regeringen ställt till förfogande för havsforskningen. Det kan bara spekuleras i om föroreningar och förgiftning av havsmiljön haft betydelse för bl.a. sälepidemin i Västerhavet. De faktiska sambanden måste undersökas, och härför krävs långsiktig forskning om havets miljöpåverkan. I motion Jo873 (c) framställs krav på åtgärder mot och noga analys av och forskning kring alla utsläpp som kan skada havsmiljön. Frågan om ett miljöcentrum i Lysekilsområdet aktualiseras i motion Jo971 (fp) yrkande 2. Satsningen på ett havslaboratorium i Lysekil är enligt motionärerna en början. I Kristineberg och Lysekil har underlag för ett styrkebälte i den svenska marina forskningen skapats som bör fullföljas. I motion Jo972 (c) yrkas att programmet för miljö kvalitet, PMK, tilldelas tillräckliga resurser för att kunna bygga ut sin övervakning på västkusten (yrkande 7).

Utskottet vill med anledning av motionerna Jo410 yrkande 1, Jo734 yrkande 1, Jo799 yrkande 12, Jo803 yrkande 5, Jo813 och Jo889 anföra följande.

Nuvarande riktlinjer för det fortsatta arbetet mot havsföroreningarna lades fast av riksdagen i samband med behandlingen av miljöpolitiken inför 1990-talet. Med hänsyn till den allvarliga föroreningssituationen i haven redovisades en rad långtgående åtgärder för att minska utsläppen. Den föreslagna aktionsplanen inriktades på begränsning av utsläppen av de mest miljöfarliga ämnena, uppföljning av åtgärdernas effekt, fortsatt forskning om marin miljö och fortsatt aktivt arbete i internationella organ för att minska föroreningarna i våra angränsande hav.

Utsläpps begränsningarna omfattar framför allt stabila organiska föreningar och närsalter. Åtgärder för att minska utsläppen av organiska klorföreningar till en nivå av 1,5 kg TOCl per ton massa skulle påbörjas vid samtliga fabriker före utgången av år 1992. Utsläppen av stabila organiska ämnen från den kemiska industrin skulle kartläggas av naturvårdsverket och länsstyrelserna. Nödvändig omprövning av villkor eller andra åtgärder för att minska utsläppen skulle initieras löpande så snart mer betydande källor identifierades. Naturvårdsverkets och kemikalieinspektionens genomgång av kemikalieanvändningen inom industrin med syfte att få till stånd ett utbyte av miljöfarliga kemikalier mot mindre miljöfarliga skulle fortsätta.

I aktionsplanen ingår en halvering av utsläppen av kvicksilver och kadmium från år 1985 till år 1995. Utsläppen av övriga metaller skall begränsas kraftigt.

I sammanhanget bör erinras om den av chefen för miljö- och energidepartementet tillkallade miljöavgiftsutredningen (Dir. 1988:44) som har att senast den 1 juli 1990 redovisa sitt slutbetänkande med en analys av förutsättningarna för att i ökad omfattning använda ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken och lämna förslag om hur sådana styrmedel bör utformas och införas. I delbetänkandet SOU 1989:21 har utredningen lämnat förslag till miljöavgifter på svavel och klor.

Utskottet erinrar även om riksdagens beslut våren 1988 om omfattande åtgärder för att minska jordbrukets negativa inverkan på miljön (prop. 1987/88:128, JoU24, rskr. 374). B.l.a. uppställdes som mål att kväveförbrukningen i handelsgödsel skulle minskas med 20% till sekelskiftet. Nya regler antogs för djurhållning, lagring och spridning av stallgödsel. Beslut fattades om åtgärder för att öka andelen bevuxen åkermark, växtodling och gödselplanering samt åtgärder för att minska användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel. Miljöavgiften på handelsgödsel fördubblades. Utsläppen av närsalter behandlas nedan under avsnittet industri- och avloppsrening.

Sammanfattningsvis kan konstateras att den av riksdagen våren 1988 fastställda aktionsplanen mot havsföroreningar och de samtidigt beslutade miljöförbättrande åtgärderna i jordbruket utgjort ett betydelsefullt steg på vägen mot en varaktig omläggning av samhället i miljövänlig riktning. Det fortsatta arbetet måste bedrivas på lång sikt, och därför

kan ytterligare åtgärder för att förbättra havsmiljön väntas efter det att regeringen lagt fram de förslag som naturvårdsverkets reviderade aktionsplan mot havsföroreningar kan föranleda. Utskottet anser således att riksdagen inte bör föregripa den reviderade aktionsplanen, som skall presenteras senast den 30 mars 1990. Med det anförda avstyrks motionerna Jo803 yrkande 5 och Jo889.

Vidare avstyrks motionerna Jo410 yrkande 1, Jo734 yrkande 1 och Jo799 yrkande 12.

Frågan om samordnade åtgärder i Vänern och Västerhavet är också beroende av kommande överväganden om havsföroreningarna. Utskottet avstyrker således motion Jo813.

Med samma motivering avstyrks även motion Jo797 yrkande 7.

Enligt utskottets bedömning är syftet med motion Jo748 yrkande 1 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandet påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Utskottet har inte nu funnit anledning att frånga tidigare ställningstagande beträffande återförande av jordbruksmark till våtmark, som redovisas i betänkandet 1988/89:JoU6. Utskottet vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på regeringens beslut våren 1989 att avsätta 30 milj. kr. av delansvaret för spannmålsöverskottet till åtgärder för utökad variationsrikedom i landskapet, och då framför allt i slättbygder. Enligt vad utskottet erfarit har en arbetsgrupp med representanter från lantbruksstyrelsen, naturvårdsverket, Lantbrukarnas Riksförbund och riksantikvarieämbetet med anledning av regeringsbeslutet utarbetat ett förslag till bidrag för nya inslag i landskapet (NILA). Arbetet med anläggandet av bl.a. våtmarker skall kunna stödjas med ett sådant bidrag. Motion Jo968 yrkande 1 avstyrks.

Med det anförda avstyrks även motion Jo968 yrkande 2.

Det internationella samarbetet på havsmiljöområdet är mycket omfattande och ständigt föremål för nya avtal och överenskommelser. Arbetet kan sammanfattningsvis redovisas enligt följande.

Helsingforskonventionen omfattar det s.k. Östersjöområdet, som inkluderar Bottniska viken, Öresund, Bälten och Västerhavet upp till en linje från Skagen till Göteborg. Konventionen, som etablerades år 1974 och formellt trädde i kraft år 1980, behandlar främst föroreningar från landbaserade källor, långväga transport av luftföroreningar samt sjöfarts- och bekämpningsfrågor. Dumpning är förbjuden inom konventionsområdet. Ett arbete med förstärkning av tidigare antagna rekommendationer har påbörjats. I februari 1988 hölls ett möte inom konventionens ram där man bl.a. kom överens om begränsningar av utsläppen från landbaserade källor, samordning av fortsatt mät- och utvärderingsverksamhet och förbättrat samarbete om bekämpning av havsföroreningar. Överenskommelsen innebär att utsläppen skall minskas med cirka 50% för vissa viktiga ämnesgrupper före år 1995. Därmed fastställdes samma mål för utsläppen som antagits vid Nord-sjökonferensen i november 1987 (se nedan). Kommande år väntas berörda nationer redovisa nationella åtgärdsplaner mot havsföroreningarna.

Pariskonventionen kom till stånd år 1974 och trädde i kraft år 1978. Den omfattar Nordsjön och Nordostatlanten och avser utsläpp från landbaserade källor. Inom konventionens ram arbetar man med särskilda listor över prioriterade ämnen. Listan över särskilt farliga substanser omfattar bl.a. kadmium, kvicksilver, vissa stabila och miljöfarliga organiska ämnen samt stabila oljor och föroreningar av petroleumursprung. För dessa ämnen har utarbetats rekommendationer om utsläppsbegränsningar. Dessutom finns skyldighet att rapportera utsläpp av dessa ämnen.

Oslokonventionen, som etablerades år 1971 och omfattar samma geografiska område som Pariskonventionen, behandlar frågor om dumpning och förbränning till havs. Den omfattar förbud mot havsföroreningar genom dumpning av vissa särskilt angivna ämnen, t.ex. klorerade organiska ämnen, cancerframkallande ämnen, kadmium och kvicksilver. För dumpning av andra ämnen samt förbränning av miljöfarligt avfall till havs krävs tillstånd av nationell myndighet i varje särskilt fall.

De länder som gränsar till Nordsjön deltog i en särskild Nordsjökonferens på ministernivå i London år 1987. Då träffades en överenskommelse som innebär att bl.a. utsläppen av kadmium och kvicksilver skall begränsas med 50% mellan åren 1985 och 1995. Utsläppen av arsenik, koppar, krom, bly, nickel och zink skall begränsas så långt som möjligt. Utsläppen av närsalter skall minska i samma omfattning i områden där närsalterna har orsakat eller kan orsaka miljöproblem. Utsläppen till luft skall kartläggas och där så är möjligt begränsas. Fr.o.m. år 1989 får avfall inte dumpas i Nordsjön utom i undantagsfall. Förbränningen till havs skall gradvis minska för att helt upphöra före utgången av år 1994.

Det nordiska samarbetet på miljövårdsområdet har pågått sedan många år tillbaka. En nordisk miljöskyddskonvention undertecknades år 1974 av Danmark, Finland, Norge och Sverige. Konventionen har tillkommit efter initiativ från Nordiska rådet och syftar till att i nationell lagstiftning likställa grannländernas miljöskyddsintressen med det egna landets. Vid Nordiska rådets extra session den 16 november 1988 godkändes ett ministerrådsförslag om en åtgärdsplan mot förorening av den marina miljön (Dok.B86/s) med tillägg enligt ett ändringsförslag (Dok.B86Ä/s). Åtgärdsplanen bygger på de planer för renare vattenmiljö som utarbetats i flera av de nordiska länderna. De nordiska ländernas huvuduppgift blir att genomföra de internationella avtal som ingåtts beträffande havsmiljön såväl inom de egna länderna som genom ett fortsatt internationellt arbete. En mera utförlig redogörelse för det av Nordiska rådet godkända ändringsförslaget återfinns i utskottets betänkande om särskilda åtgärder med anledning av algblomning och säldöd (1988/89:JoU6). Enligt vad utskottet erfarit kommer Nordiska rådets social- och miljöutskott att i november innevarande år sammanträffa med de nordiska miljöministrarna i Mariehamn. På dagordningen står bl.a. diskussioner om eventuella kompletteringar till den i november år 1988 godkända åtgärdsplanen mot förorening av den marina miljön.

Bilaterala samarbetsavtal utgör en viktig del i det internationella samarbetet för att motverka föroreningen av haven och lösa miljöproblemen i vår närhet. Särskilt kan omnämnas de samarbetsavtal som träffats mellan våra nordiska grannländer. Regeringarna i Sverige och Danmark undertecknade år 1974 en överenskommelse om att verka för att särskilda åtgärder vidtas för att skydda Öresund mot föroreningar och annan påverkan. Öresundskommissionen upprättades för att samordna arbetet i denna fråga.

Ett förslag till en gemensam plan för begränsning av föroreningarna i Kattegatt har utarbetats av det svenska naturvårdsverket och den danska miljöstyrelsen. Planen redovisades i juni 1987. I förslaget konstateras att de nationella planer som utarbetats visar en betydande samsyn när det gäller ambitionsnivå och målsättningar för arbetet med att skydda Kattegatt. En utvärdering av föreslagna åtgärder skall göras senast efter fyra år. Under mellantiden kan resp. land genom intensifierad övervakning och uppföljning säkerställa ett väsentligt förbättrat beslutsunderlag för kommande utvärdering.

Sverige och Norge bildade år 1980 en gränskommitté för området Östfold-Bohuslän. Gränskommittén syftar till ett regionalpolitiskt samarbete och innehåller bl.a. samarbete om undersökningar avseende gränsvattnets kvalitet och faktasammanställning för diskussion om initiativ till åtgärder.

Myndigheterna i Sverige och Finland undertecknade år 1972 ett samarbetsavtal angående samordning och initiering av forsknings- och utredningsarbete om föroreningförhållandena i Bottniska viken. Avtalet avser även åtgärder för att minska vattenföroreningarna. En kommitté, Kommittén för bottniska viken, har inrättats för ändamålet.

Utskottet vill framhålla att problemen med föroreningarna i haven fordrar ett fortlöpande och aktivt arbete i olika fora för internationellt miljösamarbete. Detta är särskilt viktigt för ett land som Sverige som delar hav med många andra länder, och där de svenska utsläppen utgör en mindre del av föroreningarna. Vidare bör understrykas att stor enighet råder om att det internationella arbetet beträffande havsföroreningarna måste föras vidare och intensifieras. Av redogörelsen ovan framgår också enligt utskottets mening att så är fallet och att Sverige intar en mycket aktiv roll i detta arbete. Stora framsteg har även kunnat redovisas under senare år. Enligt utskottets mening föreligger en betydande samstämmighet mellan å ena sidan den av riksdag och regering eftersträfvade ambitionsnivån i dessa frågor och å andra sidan de krav som nu förs fram i motionerna Jo729, Jo734 yrkande 4 och Jo797 yrkande 6. Motionerna synes i allt väsentligt vara tillgodosedda med vad utskottet anfört beträffande de insatser som görs och kommer att göras inom tillgängliga internationella fora. Motionerna kräver således ingen ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Med det anförda avstyrks även motion Jo747.

Även motion Jo797 yrkande 5 synes i allt väsentligt kunna tillgodoses med det anförda.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört beträffande det nordiska miljösamarbetet och då det nordiska ministerrådets förslag om ett starkare Norden bl.a. förutsätter att låneordningen i nordiska investeringsbanken skall kunna användas för miljöinvesteringar i Norden får motion Jo803 yrkande 4 till stor del anses tillgodosedd.

Utskottet har tidigare framhållit behovet av att effektivisera det internationella samarbetet på havsmiljöområdet genom bildandet av en Nordsjökommission (1987/88 JoU:23 s. 103). Det internationella miljösamarbetet har under senare år nått betydande framgångar både vad gäller deltagandet och beslutade åtgärder. Därav följer enligt utskottets mening ett behov av fastare samarbetsformer. I sammanhanget kan nämnas att ett förslag om en internationell konferens med uppgift att utvärdera de internationella konventionernas och Nordsjökonferensernas betydelse för att skapa en bättre internationell ram för arbetet mot havsföroreningarna tillstyrktes vid Nordiska rådets internationella konferens om havsföroreningar i Köpenhamn den 16 – 18 oktober 1989. Enligt vad utskottet erfarit är frågan om inrättandet av en Nordsjökommission föremål för beredning inom regeringskansliet. Utskottet anser att skäl föreligger att avvakta resultatet av detta arbete. Med hänsyn härtill avstyrks motionerna Jo799 yrkande 10, Jo803 yrkande 1 och Jo959 yrkande 2.

Beträffande miljösituationen i de svensk-norska gränsvatten får utskottet anföra följande. Den av Sverige och Norge år 1980 bildade gränskommittén för området Östfold-Bohuslän utgör ett viktigt bidrag till det samarbete som erfordras för lösandet av ifrågasvarande miljöfrågor. Den försämrade vattenkvaliteten i norra Bohuslän kan till stor del hänföras till utsläpp på den norska sidan, och fortsatta åtgärder för att reducera dessa utsläpp är nödvändiga. Utskottet vill därför understryka betydelsen av att Sverige i fortsättningen med all kraft driver dessa frågor vidare. Det fortsatta samarbetet måste med nödvändighet leda till en avsevärt förbättrad miljösituation i dessa gränsvatten. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo803 yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Med det anförda kan motion Jo781 i allt väsentligt anses tillgodosedd.

Föroreningar som orsakas av sjöfarten eller av verksamhet som bedrivs till havs utgör ett problemområde som till stor del är beroende av internationella åtaganden och överenskommelser. Ett aktivt samarbete bedrivs bl.a. inom den internationella sjöfartsorganisationen, International Maritime Organization, IMO. IMO-konventionerna reglerar utsläpp av olja från fartyg. En annan internationell överenskommelse om åtgärder mot vattenförorening från fartyg är MARPOL 73/78. Överenskommelsen är global till sin karaktär och innehåller långtgående begränsningar av utsläpp av olja och andra skadliga ämnen från fartyg. Inom Östersjöområdet, som i MARPOL 73/78 har ställning som specialområde, är utsläpp från fartyg av exempelvis olje- och kemikalierester i princip förbjudna. Enligt vad utskottet erfarit kommer Nordsjön inom ramen för MARPOL-överenskommelsen att förklaras som specialområde fr.o.m. februari 1991. Nordsjön kommer därmed att i skyddshänseende likställas med Östersjön. Samordning av

oljebekämpning m.m. i Nordatlanten regleras i den reviderade s.k. Bonnöverenskommelsen som trätt i kraft år 1989. Samordnade mät- och övervakningsprogram för havsområdena finns främst inom Paris-, Oslo- och Helsingforskonventionerna.

Av redogörelsen ovan framgår att det arbete som bedrivs inom internationella fora i allt väsentligt är ägnat att tillgodose syftet med motion Jo972 yrkandena 1 och 2. Med hänsyn härtill avstyrks motionen.

Med hänvisning till redovisningen ovan av det internationella miljö-samarbetet avstyrks även motion Jo965 yrkande 2.

Frågan om isotopmärkning för oljetransporter behandlas inom ramen för MARPOL-konventionen och Helsingforskonventionen. Som utskottet tidigare redovisat (JoU 1987/88:23 s.103) har märkningsfrågan varit föremål för ingående diskussioner inom Östersjösamarbetet. Det praktiska genomförandet stötte emellertid på så många problem att frågan måste falla. Nordsjöstaternas sjöfartsmyndigheter har i stället träffat avtal om information via ett datoriserat system för inspektion av fartyg i hamn. Härvid finns möjlighet att för inspektion kvarhålla fartyg som misstänks ha gjort sig skyldiga till förbjudna utsläpp. Redovisade avtal synes i viss mån tillgodose syftet med motion Jo968 yrkande 13. Motionen avstyrks i denna del.

Aktionsplanen mot havsföroreningar innebär en fortsatt satsning på forskning om marin miljö. Grund- och sektorsforskning skall förstärkas. Riksdagen har sedermera haft att ta ställning till ytterligare förslag om den marina forskningen. Sålunda tillstyrktes under hösten 1988 att det marina miljöarbetet tillfördes ytterligare 30 milj. kr. Denna särskilda satsning föranleddes av de allvarliga störningar som drabbade Nordsjön och havet utanför västkusten under våren och sommaren 1988. För innevarande budgetår förstärktes de marina forskningsresurserna med anledning av bl.a. universitets- och högskoleämbetets förslag till organisation av den marina forskningen (prop. 1988/89:100 bil. 16, JoU13, rskr. 157). Redovisningen visar enligt utskottets mening att det marina miljöforskningsarbetet byggts ut och att en fortsatt utveckling kan förväntas. Härutöver har regeringen aviserat en samlad bedömning av behovet av miljörelaterad marin forskning i anslutning till den forskningspolitiska propositionen år 1990. Med det anförda avstyrks motionerna Jo748 yrkande 11, Jo873 och Jo971 yrkande 2.

Syftet med programmet för övervakning av miljö kvalitet (PMK) är att övervaka långsiktiga och storskaliga förändringar i miljön, att utgöra referens för den lokala recipientkontrollen samt att belysa föroreningstransport i luft, mark och vatten. Betydelsen av detta arbete har tidigare betonats i samband med riksdagens behandling av miljöpolitiken inför 1990-talet. Beträffande havsövervakningen framhölls särskilt behovet av ett vidgat miljögiftsprogram som bl.a. omfattar en förstärkt biologisk effektövervakning, satsning på sedimentövervakning och flera kustnära stationer, som kan producera referensdata till recipientkontrollen (JoU 1987/88:23 s.112f). I samband med behandlingen av budgeten för innevarande budgetår framhölls också att det

var angeläget att de sammanställningar av mätresultat och uppgifter om miljöförändringar som PMK ger i ökad omfattning görs tillgängliga. Dessa kan då på ett bättre sätt utnyttjas i det praktiska miljövårdsarbetet (prop. 1988/89:100 bil. 16 s.30, JoU13 s.12). Mot bakgrund av det anförda och i avvaktan på den kommande forskningspolitiska propositionen avstyrks motion Jo972 yrkande 7 i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anför.

Industri- och avloppsrening — stabila organiska ämnen

Motionerna

I motion Jo797 (c) yrkande 29 efterlyses åtgärder för att avveckla klorutsläppen. Gällande tillstånd för massindustrin måste omprövas och starkare krav ställas på en övergång till miljövänlig teknik. Utsläppen av klorerade föreningar bör enligt motionärerna i stort sett vara avvecklade till år 1995. Även i motion Jo972 (c) yrkande 3 krävs en avveckling av klorutsläppen med målsättningen att dessa skall ha upphört till år 1995. Enligt motion Jo799 (fp) yrkande 13 måste massindustrins utsläpp i det närmaste elimineras. Målet skall vara att utsläppen av klorföreningar upphört vid sekelskiftet. I centerpartimotionen Jo872 framförs krav på en avvecklingsplan för klorerade lösningsmedel. Ställs tillräckligt hårda krav kommer bra alternativ att utvecklas. En minskad användning av sådana lösningsmedel får som konsekvens att mängden miljöfarligt avfall reduceras samtidigt som arbetsmiljön förbättras. I motion Jo962 (vpk) yrkande 10 begärs att utsläpp av klorerade organiska föreningar förbjuds senast år 1995. Miljöpartiet har i två motioner, Jo965 yrkande 3 och Jo968 yrkande 8, framfört krav på att utsläppen av klorhaltiga ämnen från massindustrin både i Sverige och Norden skall avvecklas senast år 1993. Frågan om blekt papper och behovet därav har föranlett flera yrkanden. I motion Jo962 yrkande 11 föreslås ett omedelbart förbud mot tillverkning av blekt hushålls- och toalettpapper. Klorblekt papper bör enligt motionerna Jo968 yrkande 9 och Jo965 yrkande 4 inte få säljas i Sverige resp. Norden efter den 1 juli 1990.

Rening av kylvatten är föremål för flera motionsyrkanden. I motion Jo732 (c) efterlyses åtgärder för att snabbt och säkert klarlägga miljöeffekterna av klorutsläppen från Ringhals kraftverk. Med tanke på miljösituationen i Kattégatt är det av största vikt att snarast få klarlagt hur mycket dioxiner och andra organiska klorföreningar som bildas i Ringhals kylvatten, och att erforderliga resurser ställs till förfogande för detta. Arbetet bör utföras av naturvårdsverket för att garantera en opartisk bedömning. Även i motion Jo748 (fp) yrkande 5 förordas att naturvårdsverket ges i uppdrag att finna ersättning för natriumhypoklorit och andra miljögifter för rening av kylvatten. Insatser för att begränsa klorutsläppen måste enligt motion Jo797 (c) omfatta all kloranvändning. Regeringen bör därför snarast vidta åtgärder för att klorutsläppen från kärnkraftverken omedelbart skall upphöra (yrkan-

de 30). I motion Jo959 (fp) yrkande 5 framhålls också behovet av nya metoder för rening av fartygsmotorers och andra förbränningsanläggningars kylsystem. Enligt motionärerna måste det anses vara en angelägen uppgift för naturvårdsverket att ansvara för att klor och andra miljögifter i dessa sammanhang ersätts med betydligt miljövänligare förfaringssätt.

Utskottets överväganden

Vid riksdagens behandling av miljöpolitiken inför 1990-talet fastställdes att åtgärder för att minska utsläppen av organiska klorföreningar till en nivå av 1,5 kg TOCl (totalt organiskt bundet klor) per ton massa bör ha påbörjats vid samtliga massafabriker före utgången av år 1992. Målet skall på sikt vara att helt eliminera dessa utsläpp. Dessutom skulle den kemiska industrins utsläpp av stabila organiska ämnen och kemikalieanvändning i allmänhet kartläggas med sikte på att få ner utsläppen. I naturvårdsverkets uppdrag att utarbeta förslag till en ny åtgärdsplan mot havsföroreningarna ingår att redovisa en avvecklingsplan för utsläpp av klorerade ämnen från massaindustrin. Även kartläggningen av övrig kemisk industris utsläpp av stabila organiska ämnen skall redovisas i åtgärdsplanen. Som utskottet tidigare konstaterat har massaindustrin dessutom under den senaste tioårsperioden lyckats nå betydande utsläppsminskningar. Investeringarna i miljövänlig teknik ökar kraftigt. Stor enighet råder om nödvändigheten av att åstadkomma en kraftig nedskärning av utsläppen av organiska klorföreningar, och det hittillsvarande arbetet har varit förhållandevis framgångsrikt. Som tidigare redovisats ingår dessa utsläppsminskningar även som delmål i det internationella arbetet. Frågan om den slutliga avvecklingstakten bör dock enligt utskottets mening anstå till dess ovan redovisade uppdrag har fullgjorts och ett förbättrat beslutsunderlag gjorts tillgängligt. Med hänsyn härtill avstyrks motionerna Jo797 yrkande 29, Jo799 yrkande 13, Jo962 yrkande 10, Jo968 yrkande 8 och Jo972 yrkande 3.

Även motion Jo965 yrkande 3 avstyrks med vad utskottet anfört.

Med samma motivering avstyrks motion Jo872.

Motionerna Jo962 yrkande 11 och Jo968 yrkande 9 rörande tillåtligheten av klorblekta pappersprodukter avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

Utskottet gör samma bedömning beträffande motion Jo965 yrkande 4. Det bör framhållas att riksdagen inte med rättslig verkan kan uttala sig om ett försäljningsförbud för klorblekt papper utanför Sveriges gränser.

I januari 1989 besvarade miljö- och energiministern en interpellation i riksdagen angående viss klorering (1988/89:58). Av statsrådets svar framgick bl. a. följande. Naturvårdsverket har uppmärksammat frågan om klorering av kylvattnet vid Ringhals kärnkraftverk. Regelbunden provtagning genomförs efter ett särskilt upprättat program. I programmet ingår bl.a. analys av kylvattnet med avseende på dioxin. Övriga kärnkraftverk har mekanisk rening. I likhet med miljö- och

energiministern vill utskottet erinra om att det inte ankommer på riksdag eller regering att göra bedömningar i enskilda ärenden som är föremål för prövning hos vederbörande myndighet. Med det anförda avstyrks motionerna Jo732, Jo748 yrkande 5 och Jo797 yrkande 30.

Sjöfartsverket har i uppdrag att redovisa åtgärder mot sjöfartens miljöpåverkan. Mot bakgrund härav och med hänsyn till att frågan om klorering av kylvatten är föremål för vederbörande myndigheters uppmärksamhet avstyrks motion Jo959 yrkande 5.

Industri- och avloppsrening — närsalter m.m.

Motionerna

Störningarna i havets flora och fauna orsakas till största delen av kväveutsläppen. I motion Jo748 (fp) yrkande 7 efterlyses därför en minskning av dessa utsläpp. Enligt motion Jo789 (vpk) bör naturvårdsverket ges i uppdrag att redovisa en plan för kväveutsläppen från avloppsreningsverken. Ambitionsnivån i en sådan plan skall enligt motionärerna vara minst 80% reduktion av samtliga utsläpp från landets alla avloppsreningsverk (yrkande 1). I samband härmed bör förslag till statsbidragsregler utformas för åtgärder som anses ägnade att minska ifrågavarande kväveutsläpp (yrkande 2). Skärpta krav på kvävereduktion i reningsverken framförs även i motion Jo799 (fp) yrkande 11. I miljöpartiets motion Jo968 yrkas att kommunala avloppsreningsverk vid Västerhavet och Östersjön bör införa kvävereduktion motsvarande minst 60% senast den 1 juli 1991 (yrkande 3). Senast den 1 juli 1995 skall reduktionen vara 75% (yrkande 4). De kommunala avloppsreningsverken vid kusten norr om Östersjön och i inlandet bör enligt motionen senast den 1 juli 1991 införa en kvävereduktion motsvarande minst 50% (yrkande 5). Som övergripande mål bör utsläppen av fosfor halveras till den 1 juli 1993 (yrkande 6) och varje enskilt avloppsreningsverk bör ha en fosfatreningsgrad på minst 95% vid samma tidpunkt (yrkande 7). I motion Jo972 (c) yrkande 6 krävs insatser för att minska kvävetillförseln från jordbruk och reningsverk. Bl.a. måste användningen av handelsgödsel begränsas, och riksdagens beslut om en halvering av utsläppen av närsalter måste fullföljas.

Utskottets överväganden

Åtgärder för att minska utsläppen av närsalter från kommunala reningsverk och industrier redovisades i samband med riksdagens behandling av miljöpolitiken inför 1990-talet. Sammanfattningsvis fastställde riksdagen följande målsättningar. Vid kustområden som är särskilt påverkade bör reningsverkens kvävereduktion uppgå till 50% senast år 1992. Ambitionsnivån skulle vara att uppnå en 50-procentig kvävereduktion för övriga kustavsnitt före år 1995. Vidare konstaterades att utsläppen av fosfor borde minskas väsentligt i särskilt påverkade områden. För att uppnå dessa mål skulle teknisk forskning stimuleras och naturvårdsverket skulle initiera omprövning av villkor för industrier med stora utsläpp av närsalter. Vidare betonades det internatio-

nella arbetets betydelse för att åstadkomma resultat på detta område. Våren 1988 behandlades även en rad förslag angående miljöförbättrande åtgärder i jordbruket som var ägnade att minska utsläppen av närsalter. Riksdagens ställningstagande därvidlag har redovisats under avsnittet om havsmiljö. Utskottet konstaterar slutligen att naturvårdsverkets uppdrag att utarbeta en ny åtgärdsplan mot havsföroreningarna omfattar möjligheten till längre gående rening av de kommunala reningsverkens utsläpp före år 1995 i de mest påverkade områdena, och ytterligare reduktion av kväve i övriga områden upp till Stockholms skärgård. Denna redovisning visar att ett intensivt arbete pågår för att begränsa utsläppen av närsalter från de kommunala avloppsreningsverken. Syftet med motionerna Jo748 yrkande 7, Jo789 yrkande 1, Jo799 yrkande 11 och Jo968 yrkandena 3, 4 och 5 samt Jo972 yrkande 6 delvis kan därmed i stora delar anses tillgodosett. Det bör också framhållas att utskottet i detta sammanhang, när naturvårdsverket ännu ej slutfört sitt arbete, inte har något underlag för att bedöma de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för ytterligare utsläppsbegränsningar. Motionerna avstyrks.

Motion Jo789 yrkande 2 avstyrks med samma motivering.

Vidare avstyrks motion Jo968 yrkandena 6 och 7.

Med det anförda avstyrks även motion Jo972 yrkande 6 i återstående del.

Övriga frågor beträffande industri- och avloppsrening

Motionerna

I motion Jo293 (mp) framhålls att industrin måste klara sin egen avfallshantering. Industriavlopp skall inte få anslutas till de kommunala avloppsreningsnäten (yrkande 13). Enligt motionärerna står många kommuner inför stora investeringar i avloppsnäten, och tiden kan nu vara inne för att investera i alternativ till vattentoaletter. Regeringen bör därför ge naturvårdsverket i uppdrag att initiera försök med alternativ till systemet med vattentoaletter (yrkande 14).

Hälften av allt vatten som produceras av landets kommunala vattenverk kommer från ytvattentäkter. Dessa vattentäkter fungerar även som recipienter för olika utsläpp från såväl kommunala avloppsreningsverk som industriell verksamhet. Detta förhållande bör enligt motionärerna i motion Jo521 (vpk) föranleda att regeringen ges i uppdrag att utarbeta förslag om förbud mot industriella utsläpp i recipienter som samtidigt är råvattentäkter (yrkande 4). Samtidigt bör förslag utarbetas för införandet av skärpta regler för äldre anläggningars utsläpp (yrkande 5).

Förstörelsen av havet beror till stor del på de utsläpp som sker genom våra floder och bäckar. Utsläppen från reningsverk och industrier förs vidare ut i havet. Enligt motion Jo734 (s) yrkande 3 måste därför en rad åtgärder vidtas. Bl.a. måste våra reningsverk byggas om

så att miljöutsläppen begränsas. Industrierna måste utsättas för hårdare krav så att de inte släpper ut gifter och miljöförstörande organismer i havet.

Enligt motion Jo748 (fp) kan störningarna i havets fauna och flora till viss del förklaras av de stötar av bakterieinfekterat vatten som vid kraftig nederbörd når havet när reningsverken inte klarar reningen. Orsaken kan vara det starka flödet eller att verken bräddar över. Ledningssystemet bör därför snarast få ett duplikatsystem som hindrar att dagvatten och spillvatten blandas (yrkande 6).

Åtgärder mot utsläpp av processvatten från industri och offentlig verksamhet efterlyses i motion Jo757 (mp). Industrier och offentlig verksamhet som förbrukar processvatten skall enligt motionärerna i lag åläggas att återföra detta till det egna vattenintaget (yrkande 1). För att hindra miljöskadliga ämnen från att läcka ut till omgivningen skall de reningsmassor som uppkommer vid den interna reningen lagras på ett säkert sätt (yrkande 2). Direktiv för återförande av processvatten måste så utformas att ett genomförande möjliggörs inom fem år (yrkande 3). Kommunerna skall befrias från tvånget att ta hand om industriernas vatten för rening, såvida det inte rör sig om vatten från kök och sanitetsanläggningar (yrkande 4).

I motion Jo861 (fp) yrkande 4 framhålls att toxiska ämnen så långt möjligt bör särskiljas från de kommunala reningsverken. I motion Jo968 (mp) krävs att samtliga industriutsläpp av giftiga metaller och halogenerade organiska föreningar bör kartläggas i syfte att ompröva givna koncessioner och därigenom åstadkomma en reducering av utsläppen (yrkande 10). Ifrågavarande kartläggning skall enligt motionärerna ligga till grund för införandet av utsläppsskatter (yrkande 11). Vidare skall kvicksilveranvändningen inom kloralkaliindustrin upphöra senast den 1 januari 1991 (yrkande 12). I motion Jo967 (mp) yrkande 14 framförs önskemål om att pH-värdet i de kommunala reningsverkens vatten skall justeras.

Utskottets överväganden

Den i föregående avsnitt nämnda kartläggningen av utsläppen av kemiska ämnen kan enligt utskottets mening förväntas ge värdefull information om lokala utsläppsförhållanden samtidigt med en översikt över den aktuella situationen. Resultatet av kartläggningen kommer att redovisas i samband med att naturvårdsverket kommande år presenterar sitt förslag till ny åtgärdsplan mot havsföroreningar. Utskottet vill dessutom erinra om att riksdagsbeslutet om miljöpolitiken inför 1990-talet även innebar att utsläppen av kvicksilver och kadmium skulle halveras under tioårsperioden 1985-1995. Det långsiktiga målet är därvid att reducera belastningen av toxiska metaller till en nivå som motsvaras av den naturliga påverkan. I sammanhanget bör även påpekas att prövningsmyndigheterna i samband med tillståndsprövning enligt ML av industriell verksamhet bör göra en bedömning av om avloppsvattnet är av sådan beskaffenhet att det är lämpligt att behandla vattnet i ett kommunalt reningsverk eller om vattnet bör behandlas på

annat sätt. Vidare bör uppmärksammas att kommunerna i egenskap av huvudmän har möjlighet att ställa krav på anslutna industrier och därigenom begränsa tillförseln av sådant avloppsvatten som påverkar reningsverkets drift i negativ riktning. Miljö- och hälsoskyddsnämnderna har dessutom genom sin tillsyn enligt lagen (1985:426) om kemiska produkter att kontrollera att företagen inte förorenar avloppsvattnet med kemikalieavfall. Utskottet vill med det anförda betona betydelsen av att berörda myndigheter i de konkreta fallen utövar sin tillsynsuppgift så att de kommunala reningsverkens effektivitet kan upprätthållas. Utskottet utgår vidare ifrån att berörda statliga och kommunala myndigheter följer den vidare utvecklingen med uppmärksamhet och vidtar de åtgärder som kan anses erforderliga för en fortlöpande förbättring av miljösituationen. Motionerna Jo293 yrkande 13, Jo757 yrkandena 1, 2, 3 och 4 och Jo861 yrkande 4 avstyrks.

Även motion Jo968 yrkandena 10 och 11 avstyrks med samma motivering.

Vidare avstyrks motion Jo968 yrkande 12.

Med det anförda avstyrks även motionerna Jo521 yrkandena 4 och 5 samt Jo734 yrkande 3.

Utskottet avstyrker även motion Jo293 yrkande 14.

Med samma motivering avstyrks även motion Jo748 yrkande 6. Utskottet förutsätter givetvis att frågan om beredskap för extrema vattenflöden ägnas särskild uppmärksamhet.

Vid riksdagens behandling av miljöpolitiken inför 1990-talet betonas bl.a. att kalkfällning i reningsverk skulle uppmuntras och påskynas. Utskottet har dessutom erfarit att statsbidrag utgår för merkostnader i samband med ombyggnad av avloppsreningsverk till kalkfällning. Beträffande kalkningsverksamheten i stort kan hänvisas till utskottets senaste ställningstagande i samband med behandlingen av budgeten för innevarande år (1988/89:JoU13 s.15). Med det anförda avstyrks motion Jo967 yrkande 14 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Regionala miljöfrågor

Motionerna

Sundsvall—Timrå med omgivningarna och vattenområden präglas i stor utsträckning av större processindustrier som inneburit väsentliga miljöstörningar. Mot bakgrund härav bör Sundsvallsområdet enligt motion Jo735 (fp) klassas som miljöskyddsområde (yrkande 1). Mot bakgrund av att berörd länsstyrelse antagit ett särskilt handlingsprogram för ifrågasvarande område i syfte att kartlägga behovet av åtgärder understryker motionären betydelsen av att en undersökning av Sundsvallsbukten genomförs (yrkande 2).

I motion Jo787 (s) framhålls behovet av miljöpolitiska insatser i Gävleborgs län. Insatserna berör främst försurningen, miljögifter i fisk, utsläppen av klorerade ämnen och kvicksilver. Miljösituationen i Stockholms län föranleder motionärerna i motion Jo810 att föreslå en

rad miljöpolitiska åtgärder. Bl.a. bör kollektivtrafiken byggas ut, regionala miljöavgifter införas, avfallsmängderna minskas, grundvattenförsörjningen tryggas och ökade resurser ges till miljövårdsarbetet.

Askölaboratoriet utanför Trosa har forskat kring Landsort, Askö och Lacka i över 20 år. Området utgör ett viktigt referensområde för den marina forskningen. Enligt motion Jo815 hotas nu detta område av utsläpp i samband med förbränning av radioaktivt avfall på Studsvik. Bl.a. rör det sig om dioxinutsläpp. Enligt motionären måste allt som hotar att påverka referensområdet minimeras vilket för Studsviks del innebär nollutsläpp av dioxin. Detta innebär att vattnen kring Landsort, Askö och Lacka skyddas och att förbränningen av radioaktivt avfall på Studsvik förbjuds.

Betydelsen av att miljöundersökningarna i Bottniska viken fortsätter framhålls i motion Jo958 (c) yrkande 1. Enligt motionärerna har SMHI som ansvarat för dessa miljöundersökningar inställt provtagningarna på grund av finansieringsproblem. Undersökningsresultaten har utgjort ett nödvändigt referensmaterial för den regionala miljökontrollen. Ett utökat program för övervakning av miljötillståndet i haven står också i samklang med den av riksdagen fastställda aktionsplanen mot havsföroreningar.

Miljösituationen i södra Sverige är föremål för flera motionsyrkanden. I motion Jo217 (c) yrkande 2 framhålls den skånska naturens värde för såväl de fast boende som för det rörliga friluftslivet. Enligt motionärerna bör ökade resurser ställas till förfogande för genomförandet av naturvårdsplanerna i Malmöhus län. Ett bevarande av de skånska pilevallarna utgör ett allmänt intresse och deras fortbestånd bör därför snabbutredas. I motionen framhålls vidare Skånes utsatta läge när det gäller luftföroreningar och att nationella och internationella åtgärder måste sättas in för att minska de försurande utsläppen. Åtgärder måste också vidtas för att minska förorenande utsläpp i sjöar och hav. Den skånska bokskogens betydelse framhålls och riksdagen bör pröva vilka insatser som krävs för att öka planteringen av bok. Speciell uppmärksamhet bör riktas mot de skånska våtmarkerna, och behoven av inventering och ökad forskning på detta område måste tillgodoses. För att rädda Skånes stränder undan erosion bör naturvårdsverket ges i uppdrag att framlägga en plan för erforderliga åtgärder. Enligt centerpartiets motion Jo750 är miljösituationen i Malmöhus län så allvarlig att omedelbara åtgärder erfordras. Större föroreningar från mänsklig verksamhet än vad naturen klarar av att ta emot kan inte accepteras. Energi- och miljöpolitiken måste ges en ny inriktning för att förbättra miljön i området (yrkande 1). Mot bakgrund av den miljösituation som råder i Malmöhus län måste länet enligt motionärerna klassificeras som miljöskyddsområde. Detta innebär förutom nationella regler och gränsvärden att särskilda krav får uppställas för all miljöfarlig verksamhet i området. En förutsättning för det fortsatta arbetet är att de lokala myndigheternas resurser utökas (yrkande 2). Regeringen bör återkomma till riksdagen med en handlingsplan för miljöförbättrande åtgärder i enlighet med en av motionärerna lämnad redovisning (yrkande 3). Krav på miljöskyddsåtgärder i

västra Skåne förs fram i motion Jo793 (s). Enligt motionärerna är situationen på många områden så akut att konkreta och resoluta åtgärder måste sättas in med omgående verkan. I motion Jo799 (fp) yrkande 6 framförs krav på att naturvårdsverket och berörda länsstyrelser ges i uppdrag att utarbeta ett program för minskning av föroreningarna i södra Sverige. I motion Jo861 (fp) yrkas att ett handlingsprogram för minskade kväveläckage utarbetas för hela Skånekusten (yrkande 1). Fasta mätstationer för övervakning av föroreningsbelastningen i särskilt känsliga områden måste byggas ut (yrkande 2), och alla vatten runt Skåne måste förklaras som särskilt föroreningskänsligt område (yrkande 3).

Utskottets överväganden

Med anledning av motionerna Jo217 yrkande 2, Jo735 yrkandena 1 och 2, Jo750 yrkandena 1, 2 och 3, Jo787, Jo793, Jo799 yrkande 6, Jo810, Jo861 yrkandena 1, 2 och 3 och Jo958 yrkande 1 får utskottet anföra följande.

Utskottet hänvisar till sin ovan lämnade redogörelse för de åtgärder som vidtagits både nationellt och internationellt när det gäller havsföroreningarna. Dessutom har riksdagen fastställt en av regeringen i samband med behandlingen av miljöpolitiken inför 1990-talet föreslagen strategi mot luftföroreningar och försurning. Strategin innebär i korthet utsläppsbegränsningar i Sverige samtidigt som arbetet för internationella åtaganden om samma begränsningar intensifieras. En reviderad åtgärdsplan mot havsföroreningarna och förslag till nytt handlingsprogram mot luftföroreningarna skall presenteras av naturvårdsverket senast den 31 mars 1990. Utöver dessa åtgärder har regionalt inriktade initiativ tagits på en rad områden. Sålunda har regeringen tillsatt ytterligare två delegationer med uppgift att utreda och samordna åtgärder som väsentligt kan förbättra miljön. Delegationerna omfattar områdena Sundsvall—Timrå resp. västra Skåne. I delegationernas uppgifter ingår även att pröva om resp. område skall förklaras som miljöskyddsområde. Delegationerna skall redovisa sina betänkanden senast den 1 december 1990. Den i samband med behandlingen av miljöpolitiken inför 1990-talet aviserade kartläggningen av de regionala miljöproblemen har nyligen redovisats till regeringen. Utskottet förutsätter att kartläggningen kommer att ingå i underlaget för kommande förslag med anledning av de reviderade åtgärdsprogram som skall presenteras nästkommande år. Ett omfattande arbete pågår således för att komma till rätta med de regionala miljöproblemen, och resultatet kan enligt utskottets mening förväntas ge utökade möjligheter att i allt väsentligt tillgodose syftet med ifrågavarande motioner. Motionerna avstyrks således.

Med anledning av motion Jo815 får utskottet anföra följande. Inrättandet av naturreservat till skydd för djur och miljö ryms inom den kompetens som i lagstiftningen tilldelats vederbörande länsstyrelse (7§ naturvårdslagen 1964:822). Utskottet vill vidare erinra om att frågan om avfallsförbränning behandlades i samband med miljöpolitiken in-

för 1990-talet och att riksdagen därvid godtog regeringens förslag om att samtliga avfallsförbränningsanläggningar före 1991 års utgång skall ha en effektiv rening. Utskottet kan i detta sammanhang upplysa om att regeringen i juni 1989 mot bakgrund av att Studsvik ligger intill ett område som har stort värde som referensområde för natur- och miljövård skärpte utsläppsvillkoren för dioxin genom att redan nu bestämma att anläggningen inom två år skall klara samma utsläppsregler som gäller för nya anläggningar. Med det anförda, och då det inte ankommer på riksdagen att ta ställning till enskild verksamhet som är föremål för berörda myndigheters tillsyn och prövning, avstyrks motion Jo815.

Övriga frågor

Motion

I miljöpartiets motion Jo806 yrkas på att riksdagen skall uttala att koncessionsnämndens för miljöskydds beslut angående det s.k. NEX-kombinatet i Nynäshamn icke är förenligt med den av riksdagen fastlagda miljöpolitiken inför 1990-talet (yrkande 1). Vidare skall riksdagen enligt motionären uttala att det ursprungliga ammoniakkombinatet utgör en allvarlig miljöstörning på grund av koldioxidutsläpp och därför inte bör komma till stånd (yrkande 2). Slutligen framhålls i motionen att ett kolkondenskraftverk inte kan anses förenligt med en miljövänlig politik, och att riksdagen som sin mening bör ge detta till känna (yrkande 3).

Utskottets överväganden

Enligt bestämmelserna i 11 kap. regeringsformen får riksdagen inte bestämma hur förvaltningsmyndighet skall i särskilt fall besluta i ärende som rör myndighetsutövning mot enskild eller som rör tillämpning av lag. Ett riksdagsuttalande i enlighet med yrkandena 1 och 2 i motion Jo806 skulle enligt utskottets mening stå i strid med dessa regler. Motionen avstyrks i denna del.

Förslag om den framtida energiförsörjningen kommer enligt vad utskottet erfarit att föreläggas riksdagen under hösten 1990. Utskottet anser med hänsyn härtill att behandlingen av frågan om enskilda energiproduktionsformers miljövänlighet bör anstå. Även yrkande 3 i motionen avstyrks således.

Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *besprutning nära vattendrag* att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo741,
2. beträffande *ansvaret för miljöfarlig verksamhet m.m.* att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo758,
3. beträffande *selen vid kalkning av sjöar och vattendrag* att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo760,

4. beträffande *övergripande plan mot föroreningar i sjöar och vattendrag*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo701, 1988/89:Jo796 yrkande 11 och 1988/89:Jo811,

res. 1 (m. fp, mp)

5. beträffande *skyddet av Vänern, Vättern m.fl. sjöar*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo705, 1988/89:Jo719 yrkande 2, 1988/89:Jo763, 1988/89:Jo785, 1988/89:Jo847, 1988/89:Jo882 och 1988/89:Jo956 yrkande 3,

6. beträffande *Vättern som dricksvattentäkt och fiskevatten*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo756,

res. 2 (mp)

7. beträffande *aktionsplan mot havsföroreningarna m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo803 yrkande 5 och 1988/89:Jo889,

res. 3 (c. mp)

8. beträffande *Kattegatt*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo410 yrkande 1, 1988/89:Jo734 yrkande 1 och 1988/89:Jo799 yrkande 12,

res. 4 (fp)

9. beträffande *samordnade åtgärder i Vänern och Västerhavet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo813,

res. 5 (mp)

10. beträffande *program för begränsning av tungmetallutsläpp*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo797 yrkande 7,

res. 6 (c. vpk, mp)

11. beträffande *skyddet av den marina miljön*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo748 yrkande 1,

12. beträffande *utredning angående våtmarksrestaurering*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo968 yrkande 1,

res. 7 (fp, vpk, mp)

13. beträffande *uppköp av mark för våtmarksrestaurering*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo968 yrkande 2,

res. 8 (fp, mp)

14. beträffande *internationellt samarbete om havsmiljön*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo729, 1988/89:Jo734 yrkande 4 och 1988/89:Jo797 yrkande 6,

res. 9 (c. vpk, mp)

15. beträffande *permanent övervakningsorgan för Kattegatt m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo747,

res. 10 (m)

16. beträffande *internationell räddningsplan för Östersjön m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo797 yrkande 5,

res. 11 (c. vpk, mp)

17. beträffande *miljöinvesteringar i Norden*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo803 yrkande 4,

res. 12 (c. mp)

18. beträffande *Nordsjökommission*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo799 yrkande 10, 1988/89:Jo803 yrkande 1 och 1988/89:Jo959 yrkande 2,

19. beträffande *miljösituationen i de svensk-norska gränsvattenen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo781 och 1988/89:Jo803 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. beträffande *skärpta internationella regler mot föroreningar och oljeutsläpp*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo972 yrkandena 1 och 2,
res. 13 (c, vpk, mp)

21. beträffande *dumpning av borrhull*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo965 yrkande 2,
res. 14 (vpk, mp)

22. beträffande *isotopmärkning av oljetransporter till sjöss*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo968 yrkande 13,
res. 15 (vpk, mp)

23. beträffande *marin forskning*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo748 yrkande 11, 1988/89:Jo873 och 1988/89:Jo971 yrkande 2,

24. beträffande *programmet för övervakning av miljökvalitet (PMK)*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo972 yrkande 7,
res. 16 (c, vpk, mp)

25. beträffande *utsläppen av klorerade organiska föreningar*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo797 yrkande 29, 1988/89:Jo799 yrkande 13, 1988/89:Jo962 yrkande 10, 1988/89:Jo968 yrkande 8 och 1988/89:Jo972 yrkande 3,
res. 17 (fp)
res. 18 (c)
res. 19 (vpk)
res. 20 (mp)

26. beträffande *den nordiska massaindustrins utsläpp*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo965 yrkande 3,

27. beträffande *en avvecklingsplan för klorerade lösningsmedel*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo872,
res. 21 (c, mp)

28. beträffande *klorblekt hushålls- och toalettpapper*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo962 yrkande 11 och 1988/89:Jo968 yrkande 9,
res. 22 (vpk)
res. 23 (mp)

29. beträffande *försäljningsförbud i Norden*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo965 yrkande 4,

30. beträffande *klorering av kylvatten*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo732, 1988/89:Jo748 yrkande 5 och 1988/89:Jo797 yrkande 30,
res. 24 (c, vpk, mp)

31. beträffande *rening av fartygsmotorers kylsystem m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo959 yrkande 5,
res. 25 (vpk, mp)

32. beträffande *kvävereduktion vid kommunala avloppsreningsverk*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo748 yrkande 7, 1988/89:Jo789 yrkande 1, 1988/89:Jo799 yrkande 11, 1988/89:Jo968 yrkandena 3, 4, och 5 samt 1988/89:Jo972 yrkande 6 i motsvarande del,

res. 26 (fp, c)

res. 27 (vpk)

res. 28 (mp)

33. beträffande *statsbidrag för reduktion av kväveutsläppen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo789 yrkande 2,

res. 29 (vpk)

34. beträffande *utsläpp av fosfor m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo968 yrkandena 6 och 7,

res. 30 (mp)

35. beträffande *kvävetillförseln från jordbruk*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo972 yrkande 6 i återstående del,

36. beträffande *industriellt avloppsvatten m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo293 yrkande 13, 1988/89:Jo757 och 1988/89:Jo861 yrkande 4,

res. 31 (c, mp)

37. beträffande *kartläggning av industriutsläpp m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo968 yrkandena 10 och 11,

res. 32 (mp)

38. beträffande *användningen av kvicksilver*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo968 yrkande 12,

res. 33 (vpk)

39. beträffande *förbud mot industriella utsläpp m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo521 yrkandena 4 och 5 samt 1988/89:Jo734 yrkande 3,

res. 34 (vpk)

40. beträffande *alternativ till vattentoaletter*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo293 yrkande 14,

res. 35 (vpk, mp)

41. beträffande *extrema vattenflöden i reningsverk*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo748 yrkande 6,

res. 36 (mp)

42. beträffande *pH-justering i reningsverk*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo967 yrkande 14,

res. 37 (mp)

43. beträffande *regionala miljöproblem*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo217 yrkande 2, 1988/89:Jo735, 1988/89:Jo750, 1988/89:Jo787, 1988/89:Jo793, 1988/89:Jo799 yrkande 6, 1988/89:Jo810, 1988/89:Jo861 yrkandena 1, 2 och 3 samt 1988/89:Jo958 yrkande 1,

44. beträffande *vaunen kring Landsort, Askö och Lacka*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo815,

res. 38 (vpk, mp)

45. beträffande *uttalande om visst koncessionsbeslut*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo806 yrkandena 1 och 2,

Stockholm den 7 november 1989

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Jens Eriksson (m), Margareta Winberg (s), Ingvar Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Ove Karlsson (s), Sverre Palm (s) och Anders Castberger (fp).

Reservationer

1. Övergripande plan mot föroreningar i sjöar och vattendrag (mom.4)

Sven Eric Lorentzon (m), Lars Ernestam (fp), Jens Eriksson (m), Ingvar Eriksson (m), Anders Castberger (fp) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.13 börjar med "Utskottet känner" och slutar med "berörda delar." bort ha följande lydelse:

Utskottet känner i likhet med motionärerna i motionerna Jo701, Jo796 yrkande 11 och Jo811 stor oro inför miljöhoten mot våra sjöar och vattendrag. Många av våra insjöar är dricksvattenreservoarer för betydande områden, och erforderlig beredskap saknas i dag för den allt hotfullare föroreningssituationen. En samlad syn på dessa problem krävs, och regeringen bör därför ge naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta en plan mot föroreningarna i Sveriges sjöar och vattendrag. Planen skulle bl.a. möjliggöra en mer djupgående miljöanalys av våra insjöar och vattendrag. Detta är enligt utskottets mening en förutsättning för att kunna prioritera fortsatta åtgärder och samordna myndighetsarbetet. I en handlingsplan bör dessutom miljörisker i samband med sjötransporter uppmärksammas och forskningsbehoven kartläggas. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna bör ges regeringen till känna. Med det anförda kan även motionerna i följande stycke, Jo705, Jo719 yrkande 2, Jo763, Jo785, Jo847, Jo882 yrkandena 1, 2, 3 och 4 samt Jo956 yrkande 3, anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *övergripande plan mot föroreningar i sjöar och vattendrag*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo701, 1988/89:Jo796 yrkande 11 och 1988/89:Jo811 samt med avslag på motion 1988/89:Jo701 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Vättern som dricksvattentäkt och fiskevatten (mom.6)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.13 börjar med "Med det" och slutar med "motion Jo756." bort ha följande lydelse:

Vättern är en betydande vattentäkt och försörjer ett stort antal människor med dricksvatten. Sjön har både ett kommersiellt intressant fiske och ett stort fritidsfiske. Med hänsyn till att Vättern har en mycket långsam vattenomsättning bör stor återhållsamhet föreskrivas beträffande verksamheter som släpper ut miljöstörande ämnen. En plan bör därför utarbetas för att komma bort från alla de utsläpp som äventyrar Vätterns fortbestånd som dricksvattentäkt och fiskevatten. Planens utformning skall möjliggöra att den börjar få verkan inom ett år och är genomförd inom tre år efter ikraftträdandet. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo756 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *Vättern som dricksvattentäkt och fiskevatten*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo756 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Aktionsplan mot havsföroreningarna m.m. (mom.7)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.17 börjar med "Sammanfattningsvis kan" och slutar med "och Jo889." bort ha följande lydelse:

Som utgångspunkt för det fortsatta miljövårdsarbetet bör enligt utskottets mening gälla att alla stabila organiska ämnen som tillverkas av människan och släpps ut i miljön kan ge upphov till miljöproblem. Det fortsatta arbetet måste, mer än i aktionsplanen mot havsföroreningarna, knytas till föroreningarnas direkta betydelse för inverkan på den marina florans och faunan. Härutöver bör ett nationellt åtgärdsprogram för att rädda Östersjön utarbetas. Programmet skall omfatta bl.a. en omställning av energisystemet, begränsning av kväve- och klorut-

släpp, minskning av närsaltläckage, ökade resurser till PMK och ökade forskningsanslag. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo803 yrkande 5 och Jo889 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *aktionsplan mot havsföroreningarna m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo803 yrkande 5 och 1988/89:Jo889 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Kattegatt (mom.8)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.17 börjar med "Vidare avstyrks" och slutar med "yrkande 12." bort ha följande lydelse:

Övergödning ger upphov till syrebrist och döda bottnar. Föroreningar med allvarliga biologiska skadeverkningar släpps ut i stor skala. För att rädda havs- och vattenmiljön krävs omedelbara åtgärder för att förhindra fortsatt förstörelse och för ett återställande av havet. Utsläppen måste begränsas. Kattegatt bör enligt utskottets mening förklaras som miljöskyddsområde, och Sverige måste vara pådrivande för ett ökat internationellt samarbete beträffande dessa frågor. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo410 yrkande 1, Jo734 yrkande 1 och Jo799 yrkande 12 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *Kattegatt*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo410 yrkande 1, 1988/89:Jo734 yrkande 1 och 1988/89:Jo799 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Samordnade åtgärder i Vänern och Västerhavet (mom.9)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.18 börjar med "Frågan om" och slutar med "motion Jo813." bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motion Jo813 anser utskottet att en minskning av kvävebelastningen på Västerhavet förutsätter samordnade miljövårdsåtgärder i Vänern och Västerhavet. För att uppnå uppsatta mål för miljövården krävs i dessa sammanhang bl.a. en strategi liknande den som används vid utarbetandet av aktionsplanen mot havsföroreningarna. Tillförseln av stabila organiska ämnen, näringsämnen och metaller måste begränsas. Uppföljnings- och undersökningsverksamheten kring utvecklingen i vattenmiljön bör förstärkas. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *samordnade åtgärder i Vänern och Västerhavet* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo813 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Program för begränsning av tungmetallutsläpp (mom.10)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.18 börjar med "Med samma" och slutar med "yrkande 7." bort ha följande lydelse:

De metaller som tillförs haven samlas till slut i sedimenten. En halvering av de svenska punktutsläppen av metaller kommer endast att påverka miljön lokalt. Metalltillförseln till Östersjön kommer inte att minska. Utskottet anser därför att metallbelastningen måste reduceras till samma storleksordning som den naturliga påverkan. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att utarbeta ett program för begränsning av metallhalterna till den naturliga variationen. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo797 yrkande 7 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *program för begränsning av tungmetallutsläpp* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo797 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Utredning angående våtmarksrestaurering (mom. 12)

Lennart Ernestam (fp), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.18 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 1 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Problemet med övergödning av havet är så allvarligt att åtgärder erfordras för att återföra mark till våtmark. Härigenom binds kväve, och vattnet renas genom denitrifikation. Naturvårdsverket bör därför ges i uppdrag att snabbutreda vilka marker som är lämpliga att återskapa till våtmark. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo968 yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *utredning angående våtmarksrestaurering* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Uppköp av mark för våtmarksrestaurering (mom.13)

Lars Ernestam (fp), Åsa Domeij (mp) och Anders Castberger (fp) anser *dels* att den del av utskottets yttrande som på s.18 börjar med "Med det" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening förutsätter återskapandet av våtmark att staten köper upp mark i kustnära områden och längs vattendrag där problemet med kväveläckage är stort. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo968 yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *uppköp av mark för våtmarksrestaurering*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkande 2
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Internationellt samarbete om havsmiljön (mom.14)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.20 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "riksdagens sida." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill — — — (=utskottet) — — — av föreningarna. Redovisade insatser för det internationella miljösamarbetet får enligt utskottets mening inte innebära att man bortser från behovet av fortsatta ansträngningar på detta område. Utskottet kan ansluta sig till flera förslag i detta hänseende som framförs i motion Jo797 yrkande 6. En särskild konferens om Östersjön bör således anordnas, och de nordiska länderna bör ekonomiskt medverka till miljöförbättrande åtgärder i östersjöstaterna. Utskottet anser dessutom att det i motionen framförda förslaget om internationella miljöteknikmässor utgör en framkomlig väg för att sprida kunskap om effektivaste miljöteknik. Miljöattachéer bör utses vid strategiskt viktiga ambassader, och särskild personal måste avdelas med kompetens för miljöbevakning. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Jo729 och Jo734 yrkande 4 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *internationellt samarbete om havsmiljön*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo797 yrkande 6
och med avslag på motionerna 1988/89:Jo729 och 1988/89:Jo734
yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *skärpta internationella regler mot föroreningar och oljeutsläpp*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo972 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Dumpning av borrhslam (mom.21)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.22 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

På grund av dumpning av den vid oljeborrning överblivna blandningen av bottenmaterial och olja får fiskarena söka sig allt längre bort från oljeletningsområdena för att fånga fisk. Som anförs i motion Jo965 yrkande 2 är det därför viktigt att de nordiska länderna slår fast att utsläppen av oljeförorenad borrhslam skall förbjudas. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *dumpning av borrhslam*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo965 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Isotopmärkning av oljetransporter till sjöss (mom.22)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.22 börjar med "Frågan om" och slutar med "denna del." bort ha följande lydelse:

Frågan om — — — (=utskottet) — — — inom Östersjösamarbetet. Utskottet anser att Sverige inom tillgängliga internationella fora återigen måste aktualisera frågan om ett gemensamt system för märkning av oljelaster till sjöss. Därigenom erhålls en säker metod för att identifiera den som är ansvarig för ett eventuellt utsläpp. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo968 yrkande 13 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *isotopmärkning av oljetransporter till sjöss*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Åsa Domeij (mp)
anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.20 börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "anses tillgodosedd." bort ha följande lydelse:

Det nordiska miljösamarbetet har nått stora framgångar under senare år. Även för framtiden måste fortsatta gemensamma ansträngningar göras. I samband med den s.k. nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning inrättades en särskild låneordning i den nordiska investeringsbanken. Denna är främst avsedd för investeringar i vägar och järnvägar. I likhet med motionärerna i motion Jo803 yrkande 4 anser utskottet att denna låneordning även bör kunna utnyttjas för viktiga miljöinvesteringar. Ett lämpligt område för sådana investeringar vore Skagerrak—Kattegatt. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *miljöinvesteringar i Norden*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo803 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Skärpta internationella regler mot föroreningar och oljeutsläpp (mom.20)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.22 börjar med "Av redogörelsen" och slutar med "avstyrks motionen." bort ha följande lydelse:

Av redogörelsen ovan framgår att ett intensivt arbete bedrivs inom internationella fora för att begränsa förorenande utsläpp. Flera av de överenskommelser som träffats innehåller emellertid så vaga formuleringar att det är osäkert vad de leder till. Utskottet anser därför att Sverige måste försöka få till stånd skärpningar av klassificeringar och klart angivna avvecklingsplaner för miljöfarliga ämnen. Förbudet mot förbränning till havs måste tidigareläggas. Fortfarande förekommer det i alltför stor utsträckning att fartyg förorenar havet med oljespill. Det föreligger behov av ytterligare regler för att begränsa utsläppen och deras skadeverkningar. Bl.a. måste möjligheterna att påskynda ingripanden mot oljeutsläpp förbättras. Därför är det viktigt att fartygen utrustas på ett sådant sätt att de själva kan vidta nödvändiga åtgärder. Förutom nationell lagstiftning bör Sverige i internationella fora verka för att alla fartyg som transporterar olja skall ha erforderlig skyddsutrustning. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo972 yrkandena 1 och 2 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *skärpta internationella regler mot föroreningar och oljeutsläpp*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo972 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Dumpning av borrhslam (mom.21)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.22 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

På grund av dumpning av den vid oljeborrning överblivna blandningen av bottenmaterial och olja får fiskarena söka sig allt längre bort från oljeletningsområdena för att fånga fisk. Som anförs i motion Jo965 yrkande 2 är det därför viktigt att de nordiska länderna slår fast att utsläppen av oljeförorenad borrhmassa skall förbjudas. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *dumpning av borrhslam*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo965 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Isotopmärkning av oljetransporter till sjöss (mom.22)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.22 börjar med "Frågan om" och slutar med "denna del." bort ha följande lydelse:

Frågan om — — — (=utskottet) — — — inom Östersjösamarbetet. Utskottet anser att Sverige inom tillgängliga internationella fora återigen måste aktualisera frågan om ett gemensamt system för märkning av oljelaster till sjöss. Därigenom erhålls en säker metod för att identifiera den som är ansvarig för ett eventuellt utsläpp. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo968 yrkande 13 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *isotopmärkning av oljetransporter till sjöss*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Programmet för övervakning av miljö kvalitet (PMK) (mom.24)

1989/90:JoU6

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.22 börjar med "Syftet med" och på s.23 slutar med "utskottet anfört." bort ha följande lydelse:

Erfarenheterna från sommaren 1988 visar på behovet av marinekologisk kunskap, och den kunskapen kan bl.a. erhållas genom övervakning av de långsiktiga och storskaliga förändringarna i miljön. Utskottet anser därför i likhet med vad som anförs i motion Jo972 yrkande 7 att programmet för övervakning av miljö kvalitet (PMK) måste få tillräckliga resurser för att övervakningen på västkusten skall kunna byggas ut.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *programmet för övervakning av miljö kvalitet (PMK)*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo972 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Utsläppen av klorerade organiska föreningar (mom.25)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.24 börjar med "Vid riksdagens" och slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Vid riksdagens — — — (= utskottet) — — — i åtgärdsplanen. Utskottet anser dock i likhet med motionärerna i motion Jo799 yrkande 13 att målet redan nu måste sättas högre. Massaindustrins utsläpp måste i det närmaste helt elimineras. Målet skall vara att detta har skett vid sekelskiftet. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrks motionerna Jo797 yrkande 29, Jo962 yrkande 10, Jo968 yrkande 8 och Jo972 yrkande 3 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *utsläppen av klorerade organiska föreningar*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo799 yrkande 13 och med avslag på motionerna 1988/89:Jo797 yrkande 29, 1988/89:Jo962 yrkande 10, 1988/89:Jo968 yrkande 8 och 1988/89:Jo972 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Utsläppen av klorerade organiska föreningar (mom.25)

1989/90:JoU6

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.24 börjar med "Vid riksdagens" och slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Vid riksdagens — — — (=utskottet) — — — i åtgärdsplanen. Utskottet anser dock i likhet med vad som anförs i motionerna Jo797 yrkande 29 och Jo972 yrkande 3 att det av regeringen sätta målet att på sikt avveckla utsläppen av klorerat organiskt material inte är tillräckligt. Utsläppen av klorerade föreningar bör i stort sett kunna vara avvecklade till år 1995. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrks motionerna Jo799 yrkande 13, Jo962 yrkande 10 och Jo968 yrkande 8 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *utsläppen av klorerade organiska föreningar* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo797 yrkande 29 och 1988/89:Jo972 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1988/89:Jo799 yrkande 13, 1988/89:Jo962 yrkande 10 och 1988/89:Jo968 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

19. Utsläppen av klorerade organiska föreningar (mom.25)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.24 börjar med "Vid riksdagens" och slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Vid riksdagens — — — (=utskottet) — — — i åtgärdsplanen. Utskottet anser dock i likhet med motionärerna i motion Jo962 yrkande 10 att det av regeringen sätta målet att på sikt avveckla utsläppen av klorerat organiskt material inte är tillräckligt. Klorutsläppen från den svenska massaindustrin måste upphöra. De senaste årens snabba tekniska utveckling gör detta fullt möjligt. Sådana utsläpp måste därför förbjudas senast fr.o.m. år 1995. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrks motionerna Jo797 yrkande 29, Jo799 yrkande 13, Jo968 yrkande 8 och Jo972 yrkande 3 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *utsläppen av klorerade organiska föreningar* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo962 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1988/89:Jo797 yrkande 29, 1988/89:Jo799 yrkande 13, 1988/89:Jo968 yrkande 8 och 1988/89:Jo972 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

20. Utsläppen av klorerade organiska föreningar (mom.25)

1989/90:JoU6

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.24 börjar med "Vid riksdagens" och slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Vid riksdagens — — — (=utskottet) — — — i åtgärdsplanen. Utskottet anser dock i likhet med vad som anförs i motion Jo968 yrkande 8 att det av regeringen satta målet att på sikt avveckla utsläppen av klorerat organiskt material inte är tillräckligt. Utsläppen av klorhaltiga ämnen är så allvarliga att mycket stränga krav måste ställas på industrin. Sådana utsläpp bör därför upphöra senast år 1993. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrks motionerna Jo797 yrkande 29, Jo799 yrkande 13, Jo962 yrkande 10 och Jo972 yrkande 3 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *utsläppen av klorerade organiska föreningar* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkande 8 och med avslag på motionerna 1988/89:Jo797 yrkande 29, 1988/89:Jo799 yrkande 13, 1988/89:Jo962 yrkande 10 och 1988/89:Jo972 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. En avvecklingsplan för klorerade lösningsmedel (mom. 27)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.24 börjar med "Med samma" och slutar med "motion Jo872." bort ha följande lydelse:

Klorerade lösningsmedel har flera miljöfarliga egenskaper. Dessa lösningsmedel förekommer både inom industrin och i konsumentprodukter. För att undvika nya miljöproblem bör ett samlat grepp tas på användningen av dessa lösningsmedel. En minskad användning får som konsekvens att mängden miljöfarligt avfall reduceras samtidigt som arbetsmiljön blir bättre. Regeringen måste därför ta initiativ till en avvecklingsplan för klorerade lösningsmedel och ställa krav på en övergång till miljövänligare alternativ. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo872 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *en avvecklingsplan för klorerade lösningsmedel* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo872 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Klorblekt hushålls- och toalettpapper (mom.28)

1989/90:JoU6

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.24 börjar med "Motionerna Jo962" och slutar med "utskottet anfört." bort ha följande lydelse:

De senaste årens utveckling av teknik för rening av klorutsläpp från massaindustrin och minskat användande av blekta pappersprodukter gör det fullt möjligt att upphöra med utsläppen av klorerade organiska föreningar. För att ytterligare påskynda denna utveckling bör tillverkning av blekt hushålls- och toalettpapper omedelbart förbjudas. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo962 yrkande 11 bör ges regeringen till känna. Motion Jo968 yrkande 9 avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *klorblekt hushålls- och toalettpapper*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo962 yrkande 11 och med avslag på motion 1988/89:Jo968 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Klorblekt hushålls- och toalettpapper (mom.28)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.24 börjar med "Motionerna Jo962" och slutar med "utskottet anfört." bort ha följande lydelse:

Utsläppen av klorhaltiga ämnen är ett allvarligt miljöproblem som motiverar stränga reningskrav på industrin. För att stimulera en övergång till icke klorblekt papper anser utskottet i likhet med motion Jo968 yrkande 9 att försäljning av klorblekt papper i Sverige bör förbjudas fr.o.m. den 1 juli 1990. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört. Motion Jo962 yrkande 11 avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *klorblekt hushålls- och toalettpapper*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkande 9 och med avslag på motion 1988/89:Jo962 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Klorering av kylvatten (mom. 30)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.24 börjar med "I januari" och slutar på s.25 med "yrkande 30." bort ha följande lydelse:

Samtidigt som kloranvändningen minskar inom cellulosaindustrin ökar den i andra sammanhang. En mycket stor användare är kärn-

kraftverken som släpper ut stora mängder klorerat kylvatten. Utskottet anser att insatserna för att begränsa klorutsläppen måste omfatta all kloranvändning. Regeringen bör därför snarast vidta åtgärder för att klorutsläppen från kärnkraftverken omdelbart skall upphöra. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion Jo979 yrkande 30. Härmed tillgodoses till stor del syftet med motionerna Jo732 och Jo748 yrkande 5.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *klorering av kylvatten*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo797 yrkande 30 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar motionerna 1988/89:Jo732 och 1988/89:Jo748 yrkande 5 utan vidare åtgärd,

25. Rening av fartygsmotorers kylsystem m.m. (mom.31)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.25 börjar med "Sjöfartsverket har" och slutar med "yrkande 5." bort ha följande lydelse:

Även om fartyg är jämförelsevis miljövänliga och ekonomiska transportmedel bidrar sjöfarten bl.a. med en del miljöstörande klorutsläpp. Mot bakgrund härav anser utskottet det vara mycket angeläget att nya metoder för rening av fartygsmotorers och andra förbränningsanläggningars kylsystem utvecklas så att kloreringen av kylvatten upphör. Riksdagen bör rikta ett tillkännagivande till regeringen härom.

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *rening av fartygsmotorers kylsystem m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo959 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Kvävereduktion vid kommunala avloppsreningsverk (mom. 32)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.25 börjar med "Åtgärder för" och på s.26 slutar med "Motionerna avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagens beslut om en halvering av kväveutsläppen från reningsverken i särskilt påverkade kustområden måste fullföljas. Den fortsatta utvecklingen har visat att problemen med utsläppen av närsalter ökar och att fastställda åtgärder för att reducera dessa kan visa sig otillräckliga. Utskottet vill därför betona betydelsen av ökade insatser för att minska kvävetillförseln från bl.a. de kommunala reningsverken och att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur skärpta krav på kvävereduktion skall kunna åstadkommas. Med det anförda har utskottet anslutit sig till de krav som förs

fram i motionerna Jo748 yrkande 7, Jo799 yrkande 11 och Jo972 yrkande 6 delvis, och detta bör ges regeringen till känna. Syftet med motionerna Jo789 yrkande 1 och Jo968 yrkandena 3, 4 och 5 kan i viss mån anses tillgodosett med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *kvävereduktion vid kommunala avloppsreningsverk*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo748 yrkande 7, 1988/89:Jo799 yrkande 11 och 1988/89:Jo972 yrkande 6 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1988/89:Jo789 yrkande 1 och 1988/89:Jo968 yrkandena 3, 4 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

27. Kvävereduktion vid kommunala avloppsreningsverk (mom. 32)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.25 börjar med "Åtgärder för" och på s.26 slutar med "Motionerna avstyrks." bort ha följande lydelse:

Åtgärder för — — — (= utskottet) — — — om havsmiljö. Utskottet anser dock att ställda krav med hänsyn till den fortsatta utvecklingen inte motsvarar föreliggande behov av åtgärder mot kväveutsläppen. Naturvårdsverket bör därför ges i uppdrag att framlägga en plan för reduktion av kväveutsläppen från avloppsreningsverk. Ambitionsnivån skall vara minst 80% reduktion av samtliga utsläpp. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo789 yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Med det anförda anser utskottet syftet med motionerna Jo748 yrkande 7, Jo799 yrkande 11, Jo968 yrkandena 3, 4 och 5 samt Jo972 yrkande 6 i berörd del tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *kvävereduktion vid kommunala avloppsreningsverk*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo789 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1988/89:Jo748 yrkande 7, 1988/89:Jo799 yrkande 11, 1988/89:Jo968 yrkandena 3, 4 och 5 och 1988/89:Jo972 yrkande 6 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Kvävereduktion vid kommunala avloppsreningsverk (mom. 32)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.25 börjar med "Åtgärder för" och på s.26 slutar med "Motionerna avstyrks." bort ha följande lydelse:

Åtgärder för — — — (= utskottet) — — — om havsmiljö. Utskottet anser dock att ställda krav med hänsyn till den fortsatta utvecklingen

en inte motsvarar föreliggande behov av åtgärder mot kväveutsläppen. Kommunerna måste enligt utskottets mening ta sin del av ansvaret för det kväve som tillförs havet. Alla kommunala reningsverk vid Västerhavet och Östersjön bör ha infört kvävereduktion motsvarande minst 60% senast den 1 juli 1991. Reduktionen vid dessa reningsverk bör senast den 1 juli 1995 vara minst 75%. För övriga reningsverk norr om Östersjön och i inlandet anser utskottet att en reduktionsgrad på minst 50% bör införas senast den 1 juli 1991. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo968 yrkandena 3, 4 och 5 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Med det anförda anser utskottet motionerna Jo748 yrkande 7, Jo789 yrkande 1, Jo799 yrkande 11 samt Jo972 yrkande 6 i berörd del tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *kvävereduktion vid kommunala avloppsreningsverk*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkandena 3, 4 och 5 samt med avslag på motionerna 1988/89:Jo748 yrkande 7, 1988/89:Jo789 yrkande 1, 1988/89:Jo799 yrkande 11 och 1988/89:Jo972 yrkande 6 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. Statsbidrag för reduktion av kväveutsläppen (mom.33)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.26 börjar med "Motion Jo789" och slutar med "samma motivering." bort ha följande lydelse:

Kostnaderna för att utveckla en förbättrad kvävereduktion är omfattande. I likhet med motionärerna i motion Jo789 yrkande 2 anser utskottet att förutsättningarna skulle kunna förbättras på ett avgörande sätt om staten deltar i finansieringen av kvävereduktion i kommunal regi. Ett förslag till statsbidragsregler för stöd till projekt avsedda att minska kväveutsläppen från avloppsreningsverk bör utarbetas. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *statsbidrag för reduktion av kväveutsläppen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo789 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

30. Utsläpp av fosfor m.m. (mom.34)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.26 börjar med "Vidare avstyrks" och slutar med "och 7." bort ha följande lydelse:

Även utsläppen av fosfor leder till övergödning och behöver därför minskas. I likhet med vad som anføres i motion Jo968 yrkandena 6 och 7 anser utskottet att målsättningen bör vara att halvera utsläppen av

fosfor senast den 1 juli 1993 och att varje enskilt avloppsreningsverk bör ha en fosfatreningsgrad på minst 95% senast den 1 juli 1993. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *utsläpp av fosfor m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

31. Industriellt avloppsvatten m.m. (mom.36)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.27 börjar med "Den i" och på s.28 slutar med "4 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Rötslam innehåller bl.a. tungmetaller och andra giftiga organiska ämnen. Detta är ett stort problem både därför att slammet är ett avfallsproblem, om det inte kan spridas på åkrarna, och därför att växtnäringen borde återföras till jordbruket av resurshushållningsskäl. Som framhålls i motion Jo293 yrkande 13 måste industrin klara sin egen avfallshantering och dess avlopp separeras för att ifrågasarande problem skall kunna lösas. Industriavlopp bör därför inte kopplas till de kommunala avloppsreningsverken. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion Jo293 yrkande 13. Härigenom tillgodoses i viss mån syftet i motionerna Jo757 yrkandena 1, 2, 3 och 4 samt Jo861 yrkande 4.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *industriellt avloppsvatten m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo293 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar motionerna 1988/89:Jo757 och 1988/89:Jo861 yrkande 4 utan vidare åtgärd,

32. Kartläggning av industriutsläpp m.m. (mom.37)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.28 börjar med "Även motion" och slutar med "samma motivering" bort ha följande lydelse:

Användningen av halogenerade organiska ämnen och giftiga metaller måste minska drastiskt. I enlighet med vad som föreslås i motion Jo968 yrkandena 10 och 11 bör därför samtliga industriutsläpp av sådana ämnen kartläggas. Härigenom möjliggörs en omprövning av givna koncessioner. Den genomförda kartläggningen kan sedan ligga till grund för införandet av utsläppsskatter. Utskottet ansluter sig således till vad som framförts i motionen, och detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 37 bort ha följande lydelse:

37. beträffande *kartläggning av industriutsläpp m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkandena 10 och 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33. Användningen av kvicksilver (mom.38)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.28 börjar med "Vidare avstyrks" och slutar med "yrkande 12." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion Jo968 yrkande 12 att användningen av kvicksilver inom kloralkaliindustrin bör upphöra senast den 1 januari 1991. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *användningen av kvicksilver*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo968 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Förbud mot industriella utsläpp m.m. (mom. 39)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.28 börjar med "Med det" och slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Landets dricksvattenförsörjning är till cirka tre fjärdedelar baserad på råvatten från öppna vattendrag och sjöar. Dessa fungerar också som recipienter för olika utsläpp från såväl kommunala avloppsreningsverk som industriell verksamhet. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion Jo521 yrkande 4 att en hållbar strategi för att trygga dricksvattenkvaliteten måste ha som utgångspunkt att utsläppen i sjöar och vattendrag som tjänar som råvattenkällor upphör. Regeringen bör med anledning härav återkomma till riksdagen med ett förslag om förbud mot industriella utsläpp i recipienter som samtidigt är råvattentäkter. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Syftet med motionerna Jo521 yrkande 5 och Jo734 yrkande 3 kan anses tillgodosett med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *förbud mot industriutsläpp m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo521 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1988/89:Jo521 yrkande 5 och 1988/89:Jo734 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. Alternativ till vattentoaletter (mom.40)

1989/90:JoU6

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.28 börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "yrkande 14." bort ha följande lydelse:

Många kommuner står inför stora investeringar i avloppsnäten. I likhet med vad som anförs i motion Jo293 yrkande 14 anser utskottet att tiden nu är mogen för att satsa på nya typer av toaletter, exempelvis multrum. Naturvårdsverket bör därför ges i uppdrag att ta initiativ till försöksverksamhet med alternativ till systemet med vattentoaletter. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *alternativ till vattentoaletter*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo293 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

36. Extrema vattenflöden i reningsverk (mom.41)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.28 börjar med "Med samma" och slutar med "särskild uppmärksamhet." bort ha följande lydelse:

Med anledning av motion Jo748 yrkande 6 om kommunernas beredskap för extrema vattenflöden genom avloppsreningsverk vill utskottet framhålla betydelsen av att reningsverk inte enbart projekteras för en beräknad normalsituation med viss marginal. En utbyggnad av duplikatsystem måste omedelbart genomföras så att dagvatten och spillvatten inte blandas. Reningsverken måste kompletteras med utjämningsbassänger så att inte orenat avloppsvatten bräddar. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *extrema vattenflöden i reningsverk*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo748 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

37. PH-justering i reningsverk (mom.42)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.28 börjar med "Vid riksdagens" och slutar med "anses tillgodosedd." bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo967 yrkande 14 har avloppsvatten från kommunala reningsverk ibland ett olämpligt pH-värde med tanke på omgivningen. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motionen om att pH-värdet vid behov justeras i reningsverken till en lämplig nivå.

dels att utskottets hemställan under 42 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU6

42. beträffande *pH-justering i reningsverk*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo967 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. Vattnen kring Landsort, Askö och Lacka (mom.44)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.30 börjar med "Med anledning" och på s.31 slutar med "motion Jo815" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo815 är området kring Landsort, Askö och Lacka ett viktigt referensområde för den marina forskningen och bas för vad som händer med Östersjön. Allt som hotar att påverka referensområdet måste minimeras. Detta innebär bl.a. nollutsläpp av dioxin från förbränningsanläggningen i Studsvik. Utskottet ansluter sig således till motionens krav på att ifrågavarande område skyddas och att förbränning av radioaktivt avfall på Studsvik inte tillåts. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *vattnen kring Landsort, Askö och Lacka*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo815 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Uppköp av mark för våtmarksrestaurering (mom.13)

Annika Åhnberg (vpk)anför:

Vpk delar uppfattningen att det är mycket angeläget att våtmarker restaureras och att det sker skyndsamt. Vi är dock inte övertygade om att detta skall ske enbart genom att staten köper upp mark. Det kan finnas andra lösningar på problemet.

2. Internationellt samarbete om havsmiljön (mom.14)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anför:

I detta betänkande behandlas ett stort antal motionsyrkanden om åtgärder för att uppnå en bättre vattenvård. Nära trettio av dessa yrkanden kommer från folkpartiets partimotioner eller från enskilda folkpartimotioner. Jordbruksutskottet har diskuterat hanteringen av de många motionsyrkanden som utskottet har att handlägga under pågående riksmöte. Utskottet har därvid kommit fram till att en rimlig behandling är att hänvisa till tidigare behandling av yrkanden som

ställts under proposition. Folkpartiet har därför inte anfört reservation till förmån för en rad yrkanden som tidigare behandlats. Detta innebär givetvis inte att vi lämnar tidigare ställningstaganden, och vi redovisar därför våra synpunkter på en rad motionsyrkanden i detta särskilda yttrande. Samtidigt kan vi konstatera att andra partier inte följt samma princip. Därför kommer vi vid eventuella omröstningar i anslutning till den fortsatta riksdagsbehandlingen att ansluta oss till reservationer från andra partier där vi delar reservanternas uppfattningar.

I anslutning till den år 1988 antagna aktionsplanen mot havsföroreningar framförde folkpartiet krav om skärpningar. I detta sammanhang har vi endast reserverat oss till förmån för att Kattegatt skall förklaras som särskilt miljöskyddsområde. Övriga frågeställningar återkommer vi till i anslutning till den reviderade aktionsplan som utlovats till år 1990.

Utskottet redovisar i betänkandet de olika kommissioner som är verksamma för att förbättra miljön i Nordsjön. Riksdagen har bl.a. på initiativ av folkpartiet beslutat att Sverige bör verka för bildandet av en samlad Nordsjökommission. Av denna anledning har vi nu inte återupprepat tidigare reservationer om kraftfullare insatser vad gäller internationellt samarbete om våra kusthav. Vi kommer att bevaka regeringens initiativ i dessa frågor. Detta ställningstagande gäller också motionskrav om ökade forskningsinsatser.

3. Miljösituationen i de svensk-norska gränsvattnen (mom.19)

Karl Erik Olsson (c), Sven Eric Lorentzon (m), Lars Ernestam (fp), Jens Eriksson (m), Ingvar Eriksson (m), Lennart Brunander (c) och Anders Castberger (fp) anför:

Stora värden står på spel, om vattenkvaliteten i Glomma, Singlefjorden och Idefjordsområdet inte förbättras. Föroreningssituationen är så allvarlig att den hotar växt- och djurlivet i havet. Därmed hotas också fisket och stora rekreativvärden för många människor både i Norge och Sverige. Det norska miljövarnardepartementet skriver i sin deklARATION att departementet som målsättning har att stoppa föroreningarna före år 1990. De löften som den norska regeringen gett den svenska regeringen har man nu gått ifrån. Först om tre år, dvs. år 1993, har man för avsikt att ta itu med reningen av bl.a. Saugbrugsforeningens utsläpp i Idefjorden. Den svenska regeringen har accepterat denna fördröjning, vilket innebär en förstörd nordbohuslänsk skärgård under ytterligare minst tre år. Vi finner detta oacceptabelt, och den svenska miljöministern borde ha krävt att hennes norska kollega stått fast vid sina löften.

4. Den nordiska massaindustrins utsläpp m.m. (mom.26 och 29)

1989/90:JoU6

Åsa Domeij (mp) anför:

Riksdagen kan inte besluta om försäljningsförbud av klorblekt papper och upphörande av utsläpp av klorerade organiska föreningar i Norden. Jag delar dock motionärernas uppfattning i sak och anser att dessa frågor bör drivas inom Nordiska rådet.

5. Förbud mot industriella utsläpp (mom.39)

Åsa Domeij (mp) anför:

Vpk kräver i motionen förbud mot alla industriutsläpp till recipienter som är råvattentäkter. Ambitionsnivån i miljöpolitiken och miljölagstiftningen måste skärpas kraftigt. Strävan måste vara att så snabbt som möjligt komma ned till nollutsläpp. Att i dag komma ned till nollutsläpp för alla typer av industriutsläpp i alla recipienter som är råvattentäkter ser jag som omöjligt. Många råvattenrecipienter är mycket stora. Exempelvis försörjer Göta älv Göteborg med vatten, och ett sådant krav skulle innebära en total nedläggning av industrin i stora områden. Däremot måste industriutsläppen minskas kraftigt och bindande kvalitetsnormer införas i miljölagstiftningen. Prövningen av varje enskild utsläppskälla räcker inte, eftersom den sammanlagda negativa verkan av utsläppskällorna kan bli för stor. Vid utskottsbehandlingen av livsmedelslagstiftningen har jag tidigare reserverat mig för ett införande av bindande gränsvärden för dricksvatten.

6. Regionala miljövårdsfrågor (mom.43)

Åsa Domeij (mp) anför:

Motionerna i detta avsnitt tar upp en rad viktiga miljöfrågor. Jag avstår från att reservera mig för flertalet av dessa, eftersom de regionala miljöanalyserna nyligen har sammanställts, och jag vill vänta med förslag till lämpliga åtgärder tills jag har studerat dessa. Jag vill i sammanhanget framhålla vikten av samarbete med Finland när det gäller miljöfrågor i Bottniska viken och i Bottenhavet. Ett omfattande gemensamt forsknings-, mättnings- och åtgärdsprogram bör omgående påbörjas. Det bör också kunna omfatta restaurering och återställande av miljöskadade områden som t.ex. Sundsvallsbukten. Särskilda problem som kan framhållas i dessa sammanhang är klorerade organiska ämnen, fiberbankar och giftiga metaller.

7. Uttalande om visst koncessionsbeslut m.m.
(mom.44 och 45)

1989/90:JoU6

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anför:

Vi delar motionärens uppfattning om ammoniakkombinatet och byggande av nytt kolkondenskraftverk, men det ligger inte inom riksdagens kompetensområde att uttala sig om enskilda koncessionsbeslut.